ȚURCAN Lilia

MANAGEMENTUL COMUNICĂRII PENTRU CARIERA PROFESIONALĂ ÎN ERA DIGITALĂ

Note de curs

Chișinău, 2024

Aprobat la ședința catedrei Științe ale Educației și Management din 22.03.23 , Proces-verbal nr. 7.

Aprobat la ședința Comisiei de asigurare a calității a facultății Științe ale Educației din 20.04.2023, , Proces-verbal nr. 6.

Autor: ȚURCAN Lilia

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ţurcan, Lilia.

Managementul comunicării pentru cariera profesională în era digitală : Note de curs / Ţurcan Lilia. – Chişinău : [S. n.], 2024 (CEP UPSC). – 81 p. : fig., tab.

Cerinţe de sistem: PDF Reader.

Bibliogr. la sfârşitul temelor.

ISBN 978-9975-46-977-7 (PDF).

37.048:[316.77+004](075.8)

Ţ 94

Tipar executat la Centrul Editorial-Poligrafic al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, str. Ion Creangă, nr. 1, MD-2069

Argument

Comunicarea în era digitală evoluează într-un ritm fascinant în societatea contemporană, sistemul educațional asumându-și complexa responsabilitate de a ajuta educații să se adapteze la noua paradigmă a educației, să-și formeze competențele digitale necesare interacțiunilor productive în mediul educațional. În acest context disciplina universitară este orientată spre formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice pentru gestionarea demersurilor de autoeducație și formare prin comunicarea on-line.

Din această perspectivă cariera pedagogică necesită respectiv, ajustare permanentă la noile provocări ale sistemului de formare a cadrelor didactice, astfel, încât în activitatea didactică să valorifice întreg arsenalul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC) care deschid noi oportunități fertile de producere/asimilare a cunoștințelor. Cu toate acestea, odată cu avantajele sale, există și riscuri asociate cu utilizarea excesivă sau neadecvată a TIC în educație. Se constată faptul, că tehnologiile informaționale afectează direct bioritmul vital al personalității, accelerând schimbarea pluri aspectuală a vieții umane.

În epoca contemporană s-au remarcat unele tendințe puternic convergente în domeniul tehnologiei informației, care, prin acțiunea lor, au schimbat în mod fundamental mediul în majoritatea domeniilor de activitate. La ora actuală educații comunică activ prin mesaje, email-uri, aplicații de mesagerie sau prin dialog online pe site-urile de socializare și forumuri, indiferent de localizarea geografică. Conexiunea la Internet nu mai reprezintă o noutate. Internetul și instrumentele digitale oferă o varietate de servicii, a căror scop este facilitarea accesului consumatorilor la informații, educație și dezvoltare profesională și personală. Internetul promovează o lume fără frontiere, un univers în care putem

comunica cu alți oameni din alte colțuri ale lumii în timp real. Trecutul va fi mereu cu noi, însă această nouă tehnologie este cheia care deschide poarta viitorului. Este important să folosim instrumentele digitale cu atenție, dar este și mai important să decidem când să nu le folosim și, mai ales, câtă atenție acordăm impactului comunicării digitale asupra relațiilor umane și dezvoltării carierei profesionale.

Notele de curs sunt organizate în cinci unități de conținut.

Tema 1. Educația în era digitală descrie diferite poziții științifice privind conceptele de referință la disciplina de studiu și cerințe actuale privind gestionarea TIC în învățarea autonomă.

Tema 2. Managementul carierei pedagogice prin valorificarea practică a competenței digitale evocă conținuturi referitoare la structura și definițiile competenței digitale.

Tema 3. Oportunități de management a comunicării prin internet include descrierea unor abordări actuale și orientări pedagogice în soluționarea problemelor ce rezultă din nevoia valorificării TIC în formarea profesională.

Tema 4. Normele etice și legale în spațiul digital prezintă anumite argumente de natură etică care subliniază impactul TIC în construcția unor raporturi comunicative eficiente.

Tema 5. Instrumente digitale pentru comunicarea profesională direcționează masteranzii spre un sistem de instrumente digitale oportune dezvoltării carierei pedagogice.

Adresat studenților și cadrelor didactice, notele de curs oferă un suport informativ, activități pentru studiul independent, și referințe bibliografice corespunzătoare unităților de curs.

Cuprins

Tema 1. Educația în era digitală. Concept, conținuturi și cerințe actuale

1.1 Comunicarea pedagogică în era digitală. 7

1.2 Pedagogia digitală 16

Tema 2. Managementul carierei pedagogice prin valorificarea practică a competenței digitale

2.1 Competențele digitale: provocări sau oportunități de dezvoltare 25

2.2 Managementul carierei profesionale în era digitală 34

Tema 3. Oportunități de management a comunicării prin internet: abordări și orientări pedagogice

3.1 Managementul comunicării digitale în dezvoltarea carierei profesionale.....42

3.2. Influența internetului și a mijloacelor media asupra comunicării.....45

Tema 4. Normele etice și legale în spațiul digital

4.1 Siguranța online.....54

4.2. Utilizarea tehnologiei în setările de confidențialitate în spațiul digital 60

Tema 5. Instrumente digitale pentru comunicare

5.1. Oportunitățile instrumentelor digitale în dezvoltarea comunicării 67

5.2. Rețelele de socializare şi efectele acestora asupra comunicării.....75

TEMA 1.
EDUCAȚIA ÎN ERA DIGITALĂ. CONCEPT, CONȚINUTURI ȘI CERINȚE ACTUALE

1.1. Comunicarea pedagogică în era digitală
1.2. Pedagogia digitală

Competențe:

- explicația conceptelor: era digitală, pedagogia digitală, comunicare online, comunicare pedagogică;
- descrierea semnificației mediul digital;
- elucidarea particularităților comunicării pedagogice în era digitală.

1.1. Comunicarea pedagogică în era digitală

Fenomenul comunicării este o trăsătură centrală a culturii, întrucât prin procesele de comunicare se transmit valorile, atitudinile şi percepţiile sociale de la o generaţie la alta. Privit istoric şi funcţional, acest proces constituie însăşi umanizarea, formarea şi dezvoltarea indivizilor, a manifestării culturale şi spirituale a oamenilor. Este recunoscut faptul, că de-a lungul timpului, mediile comunicaţionale s-au multiplicat de o manieră

fără precedent, ca răspuns la nevoile de informare mereu în creştere ale individului. Procesul comunicaţional capătă extensie, manifestându-se şi dincolo de intenţionalitatea individului uman, căci „din punct de vedere al noii teorii, comunicarea verbală şi intenţională reprezintă doar vârful unui aisberg uriaş, care închide într-o unitate întregul comportament al unui individ integrat organic într-o totalitate cuprinzând alte moduri de comportament: tonul, postura, contextul."

Comunicarea pedagogică, definită de S. Cristea, reprezintă un principiu axiomatic al activităţii de educaţie care presupune un *mesaj educaţional,* elaborat de *subiect* (profesor), capabil să provoace reacţia formativă a *obiectului educaţiei* (preşcolarului, elevului, studentului etc.), evaluabilă în termeni de *conexiune inversă externă şi internă.*

Abordarea comunicării didactice din perspectivă sistemică relevă *identificarea elementelor procesului de comunicare didactică* (scop, participanţi, emiţător/receptor, mesaj, canal, context, feed-back, surse de zgomot, dinamica procesului comunicaţional) şi *regulile de realizare a comunicării didactice* (ordinea actelor de comunicare, stabilirea cadrului de interacţiune, normele de interpretare a semnificaţiilor). Din analiza componentelor, funcţiilor, contextului specific rezultă *caracterul structural/sistemic al comunicării pedagogice.* Această caracteristică distinctivă a comunicării didactice se identifică din structura acţiunii educaţionale, potrivit căreia toate componentele pot fi analizate ca entitate independentă (agent, receptor, dispozitiv, mesaje), ce îi conferă caracter sistemic numai prin relaţiile stabilite între acestea [14, p. 462-471].

Comunicarea pedagogică este comunicarea profesională a pedagogului în procesul instructiv-educativ, care are anumite funcţii didactice şi este orientat spre a crea climatul favorabil

psihopedagogic potrivit, necesar procesului de instruire şi educaţie prin crearea anumitor relaţii dintre profesor - student. Comunicarea pedagogică poate fi considerată ca o măiestrie, dar nu o abilitate umană. Secretul principal al dezvoltării instituției contemporane o constituie abilitatea pedagogului de a se apropia de student cointeresându-l şi trezindu-i interes şi dorinţa de a cunoaşte prin intermediul comunicării pedagogice [4].

Mediul digital a creat spații și orizonturi noi pentru educație. Iar educația este obiectul de studiu al pedagogiei.

La fel ca toți cetățenii, profesorii trebuie să dobândească abilitățile digitale necesare pentru viața personală și profesională și pentru participare în societatea digitală. Este esențial pentru profesori, care acționează ca modele de roluri pentru următoarele generații, să fie competenți din punct de vedere digital și capabili să utilizeze tehnologiile digitale cu încredere și în mod critic și responsabil. Totuși, profesorii au nevoie și de un set de competențe specifice care le va permite să valorifice potențialul tehnologiilor digitale de a transforma predarea și învățarea. (Redecker, 2017, p. 15).

În timp ce utilizarea tehnologiilor digitale la modul general pentru a comunica, a colabora, a crea și a învăța este fără îndoială importantă în viața profesională a unui cadru didactic, partea de predare și învățare, și anume utilizarea specifică în scop pedagogic a tehnologiilor digitale, este esențială pentru facilitarea procesului de învățare.

Abilitatea profesorului de a partaja resurse și de a comunica digital poate ajuta, de asemenea, elevii să învețe unii de la alții. Împărtășirea cunoștințelor și învățarea despre instrumentele digitale care ajută la promovarea colaborării între profesorii de pregătire poate, de asemenea, promova o cultură a partajării și a comunicării pe care profesorii o pot aduce în viitoarea lor practică.

Rolul profesorului se schimbă și pentru că sunt mai puține întâlniri fizice între profesori și discipolii lor, aceasta înseamnă că sunt necesare instrumente didactice digitale bine concepute pentru a le permite studenților să colaboreze, să interacționeze, să partajeze și să comunice digital între ei cu ușurință despre activitatea lor academică.

Comunicarea digitală este un mijloc de comunicare larg acceptat între profesori, studenți, colegi, etc. Pe măsură ce tehnologia informației și comunicațiilor devine omniprezentă, aplicațiile care pot fi folosite pentru partajarea, căutarea și elaborarea cunoștințelor în pedagogia modernă capătă din ce în ce mai multă importanță. Recunoscând importanța tot mai mare a tehnologiei informației și comunicațiilor în predare și învățare, Astfel, cadrul didactic este pus în fața faptului de a utiliza tehnologiile existente pentru a fi în pas cu noua generație utilizatoare intensă de tehnologii informaționale și consumatoare de informații media mai mult decât lectura propriuzisă [6].

„*Foarte des, în discuțiile despre educația online și predarea cu ajutorul tehnologiei, ajungem la «cum» și «când» să folosim tehnologia, fără să ne oprim pentru a ne gândi la «dacă» și «de ce»*." (Morris & Stommel apud Heidebrink-Bruno, 2014).

Tehnologiile digitale facilitează documentarea, identificarea problemelor și posibilelor soluții, apropierea de viața reală, comunicarea între cei implicați, structurarea procesului de deconstrucție și reconstrucție, contactul cu experți, atragerea de resurse, expunerea rezultatelor și validarea (publică a) demersului. Însă abundența de posibilități constituie atât o oportunitate de a valorifica în procesul didactic elemente de factură multiplă, cât și o potențială piedică în focalizarea pe rezultate relevante ale învățării și utilizarea eficientă a timpului – strategiile pedagogice convenționale și algoritmii consacrați trebuie să încorporeze

aspecte noi care țin de selecția conținuturilor relevante și validate științific, reinterpretarea rezultatelor așteptate ale învățării, transpunerea sarcinilor de lucru în contexte de lucru colaborativ (la distanță), asigurarea accesului, tehnici de motivare și de implicare în activitate a tuturor membrilor echipei, strategii de încurajare a învățării independente, elemente de securitate digitală și de siguranță în mediul online [9].

Încă mai trebuie să explorăm modul în care tehnologia, accesul deschis și școala fără ziduri schimbă modul în care putem face educație, precum și efectele acestei educații pe termen lung, pentru individ, comunități, societate. Încă mai avem de justificat și de pregătit trecerea la o etapă nouă, în care conceptorii de politici educaționale, decidenții, cadrele didactice, părinții înțeleg, acceptă și promovează sau cer maniere noi de lucru, adaptate, care încorporează într-o măsură semnificativă tehnologii digitale și educație deschisă.

Oricum, fie că o numim digitală, multimedia, la distanță, inovativă, interactivă, este vorba de pedagogie – o pedagogie vie, deschisă la nou, transformativă și, mai ales, utilă.

Acest fapt este evident, în special în cazul generațiilor mai tinere, cărora Internetul le oferă oportunități nesfârșite de a explora, învăța, socializa și crea, fapt care, la rândul său, contribuie în mod direct la dezvoltarea personală a acestora. Internetul a devenit principala lor sursă de libertate și informare pe măsură ce cresc și le oferă mijloacele necesare pentru a-și exercita drepturile și libertățile în mediul online. Deși Internetul ascunde potențiale capcane, pot fi luate măsuri de precauție și poate fi oferită o asistență considerabilă.

Astfel, tehnologiile comunicaționale, creează o stare de confort fizic şi intelectual, prezentate de mediul virtual, transformă factorul uman în producătorul propriilor produse mediatice, creează

noi identităţi pe baza ofertelor avansate de progresul socio-tehnologic, și nemijlocit contribuie la formarea competențelor profesionale a cadrelor didactice. În acest context M. Bocoș, consideră că, noile tehnologii comunicaționale au potențial de a contribui la procesul de învățare și formare, dar nu sunt metode, ci suporturi curriculare pe care sunt exersate, metodologii elaborate progresiv de cadrele didactice, care valorifică abilitatea de a facilita acest proces [4, p. 397].

Transformarea digitală reformulează lumea profesională în mai multe aspecte. Comunicarea și colaborarea au devenit mai rapide, mai ușoare și disponibile la nivel mondial, extinderea lumii online a deschis calea către noi modele de afaceri și profesii, iar munca fizică și sarcinile de rutină sunt preluate din ce în ce mai mult de roboți și automatizări. Aceste schimbări afectează caracteristici ale pieței viitoare a locurilor de muncă, cum ar fi organizarea muncii, relațiile angajator-angajat și cerințele de calificare și, de asemenea, influențează ceea ce educația de astăzi trebuie să realizeze [5].

Trăim în secolul vitezei și în era digitală. Suntem tot mai mulți conectați în mediul virtual prin intermediul gadgeturilor. Cu peste 4 miliarde de utilizatori, internetul este cea mai mare rețea de comunicare și, totodată, un mediu propice de dezvoltare pentru oricine.

În era digitală în care trăim astăzi, comunicarea joacă un rol central în viața noastră, atât la nivel personal, cât și profesional. Tehnologia avansată ne-a oferit modalități noi și inovatoare de a interacționa și de a comunica, însă odată cu aceste avantaje vine și o serie de provocări. În acest context, abilitățile de comunicare au devenit mai importante ca niciodată [2].

Să nu uităm că comunicarea este o artă și o responsabilitate. Este o forță puternică ce poate aduce lumină și înțelegere în viețile

noastre și în societatea în care trăim. Să o folosim înțelept, să ne exprimăm cu autenticitate și să construim relații bazate pe respect și încredere. Prin comunicare, putem construi un viitor mai bun pentru noi și pentru cei din jurul nostru.

Amploarea și ritmul schimbărilor tehnologice, ce constituie o serioasă provocare a societății contemporane, generate de procesele care se manifestă la scară mondială ce plasează omul lumii moderne într-un sistem de referință a lumii digitale [6].

Valorificarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale va spori formarea competențelor digitale, fapt care ne determină să construim rețele de comunicare socială reale în afara lumii virtuale. Profesorii care prezintă deficit la nivelul competențelor digitale și sociale riscă să dezvolte probleme serioase în diverse domenii, inclusiv cea profesională. Digitalizarea oferă omului modern o mulțime de avantaje, care îi ușurează sau îi îmbunătățesc viața, fie îl ajută să economisească timp, bani, fie să-și găsească prieten, fie îi oferă modalități de a-și petrece timpul simțindu-se mai bine etc. În afara multiplelor beneficii, noile realizări tehnologice, schimbă în sens distructiv comportamentul oamenilor. Din păcate utilizarea internetului provoacă anumite probleme, generează pericole, influențe negative, dependențe grave. În aceste condiții ar fi foarte bine ca toți cei care accesează și utilizează calculatorul și internetul să le cunoască, să le conștientizeze și să se protejeze de influența factorilor negativi. Accesând zi de zi internetul cu scop de informare, și comunicare suntem expuși riscurilor de a - și pierde identitatea și de a avea probleme de socializare. Utilizarea excesivă a noilor tehnologii informaționale şi comunicaționale pot genera schimbări imense în plan personal şi cultural, indiferent de cine îl utilizează, iar în lipsa unei supravegheri stricte a timpului petrecut comunicând doar online, pot genera diverse probleme sau tulburări comportamentale.

Tehnologiile digitale și-au dovedit potențialul pentru a deschide educația, pentru a o transforma, pentru a-i arăta o direcție plauzibilă pentru „reinventare" pe fundamente nu doar tehnologice, ci (mai degrabă) culturale, sociale, profesionale, economice, dar mai ales umaniste [21].

Impactul negativ al mutațiilor pe care noile tehnologii informaționale le generează în spațiul public, precum modificarea mentalităților, scăderea nivelului de dezvoltare a culturi comunicării sociale, intolerantă față de conținuturile de idei traficate în Internet. Din acest punct de vedere menționăm că dezvoltarea complexă a personalității și integrarea profesională este posibilă doar prin formarea unor competențe sociale sporind nivelul inteligenței emoționale, care nu are loc la nivel on line, dar la contact direct.

Performanța în activitatea profesională arată asupra modului în care aceștia își controlează propriile resurse psihice și rezultatele pe care le obține în activitatea educațională. Dacă resursele implicate în realizarea obiectivelor vor fi minimale si rezultatele vor fi maximale, atunci vom putea vorbi de performanță personală crescută.

Luând în consideraţie alternanţa şi spontaneitatea emoţiilor care le trăiește un cadru didactic sunt în condiţia socială de a-şi culturaliza trăirile afective astfel, ca să demonstreze competenţe digitale, de comunicare, sociale și emoţionale ce vor asigura consolidarea relațiilor frumoase cu discipolii. Emoţiilor valoroase trăite și simțite direct și nu la distanță vor spori nivelului de formare a culturii comunicării pedagogice ce ar putea fi asigurată prin formarea unui sistem de competențe socio-afective care determină eficiența profesională, necesare la toate ciclurile de învăţământ, indiferent de vechime ori nivel de pregătire. O bună

pregătire emoţională va conduce la o mai bună gestionare a realităţii educaționale, dar și a culturii sociale, în general.

Mediul digital a creat spații și orizonturi noi pentru educație. Iar educația este obiectul de studiu al pedagogiei.

Performanța în muncă este influențată de starea emoțională și nivelul de stres profesional. Munca și viața privată oferă individului resurse care pot fi utilizate atât pentru îmbunătățirea performanțelor profesionale, cât și pentru creșterea calității vieții în toate domeniile. Stadiile asupra interferenței muncii cu viața privată atrag atenția asupra unui aspect foarte important - competențele. Creându-şi o imagine de sine pozitivă, profesorul îşi măreşte orizonturile şi decide ori succesul ori eşecul personal şi profesional. Imaginea de sine la profesori are multe implicaţii în dezvoltarea personală deoarece pune în valoare potenţialul lui şi însumează sentimentele. Eşecurile, succesele, aptitudinile, dorinţele – sunt raportate la propria imagine.

Cel mai important beneficiu al efortului de a articula o pedagogie digitală constă în dezvoltarea capacității cadrului didactic de a proiecta, desfășura și evalua situații educative eficiente, utile, adaptate timpurilor și celor care învață.

În societatea contemporană marcată de înalt grad de dinamism, comunicarea pedagogică directă este mai necesară ca oricând, deoarece confruntările, care iau amploare, constituie o ameninţare universală potenţială pentru orice persoană sau regiune. În multitudinea circumstanţelor existenţiale oamenii sunt fiinţe care aleg şi iau decizii, eficienţa vieţii fiind determinată de calitatea deciziilor sale.

1.2. Pedagogia digitală

Educația în era digitală reprezintă un subiect care este mereu în schimbare. Ce a fost valabil acum un an, astăzi poate fi privit total diferit. Uniunea Europeană și-a propus ca între 2021 și 2027 să îmbunătățească educația digitală. Primul scop pe care și l-au propus este *„Încurajarea dezvoltării unui ecosistem de educație digitală de înaltă performanță”,* iar al doilea constă în „*Dezvoltarea aptitudinilor și competențelor digitale relevante pentru transformarea digitală”* [20].

B. Croxall (2013), oferă o definiție a pedagogiei digitale, afirmând că: „*Pedagogia digitală este utilizarea elementelor electronice pentru a îmbunătăți sau a schimba experiența educației*”.

Pedagogia digitală nu se referă doar la utilizarea tehnologiilor pentru predare ci, mai degrabă, la abordarea acestor instrumente dintr-o perspectivă pedagogică critică. Astfel, este important să folosești instrumentele digitale cu atenție, dar este și mai important să decizi când să nu le folosești și, mai ales, câtă atenție acorzi impactului instrumentelor digitale asupra învățării [17].

În continuare vom prezenta o descriere succintă a pedagogiei digitale:

- metodă de predare/învățare/evaluare care utilizează mijloace tehnologice moderne;
- studentul ce beneficiază de învățarea online își poate desfășura activitatea oriunde este conexiune de internet;
- nu este necesară prezența fizică a profesorului la clasă;
- se poate realiza prin mijloace digitale adecvate, selectate de profesor prin intermediul rețelelor de comunicare, resurselor digitale și platformelor de învățare [9].

Chiar dacă opiniile despre beneficiile digitalizării sunt diferite, realitatea dovedește că noile inovații în domeniul tehnologiei

digitale duc la progres. Ritmul în care evoluează tehnologia este în continuă creștere, iar oamenii sunt dornici să o îmbrățișeze.

Educația și comunicarea în era digitală este considerată o oportunitate de conexiune a ideilor și oamenilor din diferite spații geografice, dar cu idei comune. Este important să recunoaștem că, comunicarea digitală și modul de utilizarea a tehnologilor a schimbat interacțiunile între oameni.

Era digitală în care trăim, oamenii au tendința de a trăi virtual, a comunica online, dar comunicarea pedagogică are un rol central în viața academică, atât la nivel personal, cât și profesional. Tehnologiile avansate oferă oportunități inovative de a relaționa și de a comunica, însă odată cu aceste avantaje vine și o serie de provocări la care trebuie să fim pregătiți pentru a face față noilor tendințe. În acest context, pedagogia digitală este astăzi vârful de lance al inovației pedagogice, principala sursă de schimbare în teoria și practica educațională. *În majoritatea cazurilor, profesorii fac apel la noile instrumente și resurse digitale pentru a organiza experiențe didactice convenționale. Inovația specifică pedagogiei digitale este acolo unde situațiile educative digitale nu mai pot fi transpuse înapoi în mediul analogic* [19].

Educația trece printr-o transformare fundamentală odată cu avansul tehnologic. Dispozitivele electronice, platformele online și aplicațiile educaționale au deschis noi orizonturi în procesul de învățare, însă aduc și o serie de riscuri pe care nu trebuie să le ignorăm.

Comunicarea digitală le-a oferit oamenilor șansa de a-și continua activitatea și de a face față schimbărilor impuse.

Istoria ne-a arătat că progresul tehnologic duce la evoluție socială, standarde și speranță de viață ridicate. În prezent, tehnologia digitală este lider în ceea ce privește evoluția

tehnologică, impactul acesteia fiind resimțit în toate domeniile economice și sociale.

Important este ca noile mijloace de comunicare să nu modifice radical felul în care comunicăm. Relația virtuală nu trebuie să substituie relația directă, la fel cum noile ritualuri de comunicare digitală nu trebuie adoptate în comunicarea directă, verbală, deoarece astfel de devieri au efecte și asupra moralității persoanei [10].

Chiar dacă, pentru companii și pentru noi toți, transformarea digitală implică costuri, eforturi și riscuri, ea reprezintă un pas crucial pentru a ține pasul cu evoluția tehnologică, la nivel global și pentru a rămâne competitive la nivel local [19].

Mulți dintre specialiști au analizat potențialul educativ în era digitală, iar o serie de studii atrag atenția asupra unor aspecte importante în ceea ce privește utilizarea noii tehnologii a informării în acest scop. Unii înclină balanța spre utilitatea acestor mijloace de predare-învățare, considerând că este important să le adoptăm în diverse forme, în procesul formativ al tinerilor. Principalele avantaje sunt: accesibilitatea, posibilitatea de a comunica instantaneu, de a avea accesul la biblioteci digitale și materiale didactice. Atât profesorii cât și elevii sau studenții pot beneficia de resursele rețelei globale în scopul formării academice. Noile tehnologii sunt prezente în multe dintre sălile de clasă, iar tânăra generație pare că se deprinde ușor cu aceste noi metode de educare, bazate pe utilizarea computerului și a tehnologiei informației [10].

Noua viziune a educației de a crea un mediu educațional flexibil, adaptabil și inovator, promovează nu doar formarea abilităților și cunoștințelor necesare formabililor pentru cerințele și provocările unei lumi digitale și globale în continuă schimbare, ci și identificarea surselor pentru formarea acestor abilități și cunoștințe [15, p. 117].

Implementarea unei strategii de digitalizare a educației nu ține numai de strategia însăși, ci și de capitalul social de care se bucură instituțiile publice, dar și de resursele alocate și mulți alți factori externi.

În era digitală, cunoașterea este la doar un singur click de utilizator: marile biblioteci au început deja procesul de digitalizare a materialului disponibil. Cărțile sub format digital au devenit disponibile prin rețeaua internetului, constituindu-se într-o singură bibliotecă virtuală uriașă. Noțiunea de sat global (*global village*), concepută de canadianul Marshall McLuhan pentru a descrie comunicarea globală de la mijlocul secolului XX, caracterizată prin comunicarea cu ajutorul sateliților artificiali și al mediilor electronice a devenit evidentă prin extinderea internetului în secolul XXI [1, p. 139].

Internetul și comunicarea digitală, contribuie în mod direct la succesul sau eșecul educațional.

Era noilor tehnologii a pretins, încă de la început, modernizarea conținutului și a infrastructurii necesare comunicării, cu rezultate notabile exprimate în calitatea și dinamica conținuturilor.

Era digitală oferă posibilități noi și variante practic infinite ca și număr pentru exprimare, revoluționând atât procesul creativ cât și modul în care se manifestă educația tradițională

Prin urmare, procesul de transformare digitală este determinat atât de tehnologiile inovative, cât și de schimbările în comportamentul de consum al publicului.

Profesorul prezentului și al viitorului trebuie să învețe de la elevi, să dezvolte o pedagogie a culturii digitale. În societatea actuală calculatorul preia o parte din sarcinile care în trecut îi aparțineau profesorului, furnizarea de cunoștințe, activități de

repetiție și exersare, lăsându-i acestuia timp pentru a oferi motivaţie și suport afectiv elevului, sarcini neglijate în trecut. În procesul de învățare profesorul are menirea de a obține un echilibru între uman și tehnic. „Prelungirea rolului profesorului prin noile tehnologii informaționale trebuie făcută cu precauție, păstrându-se naturaleţea interacțiunilor umane. Totalitarismul informatic poate fi periculos, ca orice exagerare și uni-poziționare!" (Cucoș, 2008, p. 53).

Regândirea educației în era digitală constituie, așadar, o condiție prealabilă pentru competitivitatea globală viitoare a Europei. În al doilea rând, numai educația poate asigura condițiile prealabile pentru incluziunea socială și participarea egală a cetățenilor europeni la o democrație digitalizată. Prin urmare, regândirea educației în era digitală contează pentru protejarea valorilor europene precum egalitatea, democrația și statul de drept.

Educația în era digitală include, dar nu se limitează la educația digitală și cuprinde transmiterea competențelor tehnice, „soft" și a cetățeniei și se referă atât la educația formală, cât și la educația non-formală de-a lungul vieții cetățenilor europeni [18].

Digitalul favorizează creșterea vitezei cu care circulă informația, schimbă modalitatea de informare a unui public tot mai numeros și facilitează accesul la cunoaștere. Este tot mai accentuată acum nevoia comunicării și informării din mediul online, ceea ce face necesară achiziționarea de competențe pentru a putea comunica în mediul virtual [1].

Pe lângă oportunități, educația în era digitală implică și provocări atât pentru studenți cât și pentru profesori – aceștia trebuie să fie la curent cu inovațiile legate de realizarea unui produs educational, de documentarea și distribuția informațiilor unde *instrumentele digitale* au un rol din ce în ce mai important.

Educația în era digitală este în continuă schimbare și inovare și necesită ca profesorii și elevii să fie deschiși la nou și ca aceștia să se adapteze situațiilor diverse pe care le oferă. Deși, pentru unii va fi dificil să accepte toată digitalizarea educației, acesta este un lucru probabil și tot mai aproape de noi.

Chiar dacă educația digitală nu poate înlocui pe deplin metodele clasice de învățare, aceasta vine în sprijinul tinerilor dornici să exploreze și să asimileze informații noi prin diverse metode și cursuri practice, cu exerciții aplicate.

Educația în era digitală oferă oportunități extraordinare, dar vine și cu provocări semnificative. Este responsabilitatea noastră, ca părinți, educatori și membri ai societății, să navigăm aceste ape cu înțelepciune, asigurându-ne că copiii noștri sunt pregătiți să prospere în această lume mereu în schimbare.

Activități pentru studiul independent

1. Definiți termenii-cheie domeniului studiat.
2. Enumerați principalele provocări ale erei digitale.
3. Argumentați valoarea educației în era digitală.
4. Elaborați lista surselor consultate (portifoliu electronic) la tema studiată.
5. Explicați influența pedagogiei digitale în dezvoltarea carierei pedagogice.

Bibliografie

1. Abrudan, El. Media în era digitală. Opoortunități și inovații. Presa Universitară Clujeană, 2021. 376 p. ISBN 978-606-37-1322-4

2. Aroles, J., & Küpers, W. (2022). Towards an integral pedagogy in the age of 'digital Gestell': Moving between embodied co-presence and telepresence in learning and teaching practices. *Management Learning, 53(5),* 757–775. https://doi.org/10.1177/13505076211053871
3. Blewett, C. From traditional pedagogy to digital pedagogy: Paradoxes, affordances, and approaches. In: M.A. Samuel, R. Dhunpath, and N. Amin (Eds). *Disrupting Higher Education Curriculum*. Leiden, The Netherlands: Brill. 2016
4. Bocoş, M., Jucan, D. Fundamentele pedagogiei. Teoria şi metodologia curriculumului. Repere şi instrumente didactice pentru formarea profesorilor, ediţia a III-a revizuită, Editura Paralela 45, Piteşti, 2017.
5. Burlacu N. Digitalization of university courses in the focus of educational management, in: The 16th Interational Conference on Virtual Learning, București, România. Editura Universităţii din București, 2021, pp. 23-32. 256 p.
6. Calculatorul în Secolul XXI. Râmnicu Vâlcea: Editura Silviana, 2016, 414 p.
7. Carnegie, D. Secretele succesului în era digitală. Curtea Veche, 2013. 248 p. ISBN 9786065884786
8. Corlat, S., Karlsson, G., Braicov, A. Metodologia utilizării tehnologiilor informaţionale şi de comunicaţie în învăţământul superior. Chişinău: Tipografia Centrală, 2011.
9. Curs practic de pedagogie digitală și învățare colaborativă pentru profesori. Disponibil: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://teachforromania.org/wp-content/uploads/Digital_pack_-_curs_practic.pdf

10. Gabor B.-V. Internetul și rețelele de socializare online ca provocări actuale pentru morala creștină. Rezumat teză de doctorat. Cluj Napoca, 2022
11. Gremalschi A., Corlat S. Concepţia manualului digital. Ministerul Educaţiei. Chişinău, 2015.
12. Istrate, O. Educația la distanță. Proiectarea materialelor. Botoșani: Editura Agata, 2000. Online: agata.ro/olimpius-istrate-educatia-la-distanta-proiectarea-materialelor
13. Neagu, M. Era digitală – profesorul digital. În: Inovații pedagogice în învățământul primar, 2021. p. 166-169
14. Sadovei L. Orientări paradigmatice ale comunicării didactice. În: Priorităţi actuale în procesul educaţional a Universității de Stat din Moldova, 2011, p. 462-471
15. Sîrghi, A. Utilizarea TIC în procesul de predare-învățare a limbii străine în contextul Educației 4.0. În: Integrare prin Cercetare şi Inovare". Materialele conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională. Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. Chișinău: CEP USM, 2019. p. 116. ISBN 978-9975-14950-1
16. Strommel, J. (2014). Critical Digital Pedagogy: a Definition. *Critical Digital Pedagogy/ Hybrid Pedagogy*. https://hybridpedagogy.org/critical-digital-pedagogy-definition/
17. What is Digital Pedagogy? *Hybrid Pedagogy*, https://hybridpedagogy.org/tag/what-is-digital-pedagogy/
18. https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/educatia-era-digitala
19. https://produsbn.ro/era-digitalizarii-de-ce-digitalizarea-este-o-necesitate-in-zilele-noastre-2/
20. https://didacto.ro/educatia-in-era-digitala-care-este-rolul-profesorului/
21. www.pedagogia digitală

TEMA 2.
MANAGEMENTUL CARIEREI PEDAGOGICE PRIN VALORIFICAREA PRACTICĂ A COMPETENȚEI DIGITALE

2.1. Competențele digitale: provocări sau oportunități de dezvoltare
2.2. Managementul carierei profesionale în era digitală

Competențe:

- descrierea conținutului științific al competenței digitale;
- prezentarea valenței formative a competenței digitale în edificarea carierei profesionale;
- explicația specificului managementului carierei profesionale în era digitală;
- analizarea componentelor structurale ale carierei profesionale.

2.1 Competențele digitale: provocări sau oportunități de dezvoltare

Termenul „competenţă digitală”, a fost lansat în 1990, și ulterior mediatizat prin lucrarea lui Paul Gilster Digital Literacy publicată în 1997. Conform *Recomandării Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* competențele digitale implică „*utilizarea cu încredere, critică și responsabilă a tehnologiilor digitale,* precum și utilizarea acestora pentru învățare, la locul de muncă, și pentru participarea în societate”. Tot în documentul citat, se menționează că ele includ alfabetizarea în domeniul informației și al datelor, comunicarea și colaborarea, educația în domeniul mass-mediei, crearea de conținuturi digitale (inclusiv programarea), siguranța (inclusiv bunăstarea digitală și competențele legate de securitatea cibernetică), chestiunile legate de proprietatea intelectuală, precum și soluționarea problemelor și gândirea critică [18]. Cel mai simplu putem spune că, competența digitală este noțiunea care descrie abilitățile indivizilor legate de tehnologie.

Competența digitală este abilitatea de a utiliza calculatorul și alte tehnologii pentru obținerea, copierea, evaluarea, prelucrarea, prezentarea, producerea, stocarea și schimbul de informații; de a comunica, participa și interacționa în cadrul unei echipe prin intermediul și al altor tehnologii disponibile [15].

La etapa actuală, competența digitală, implică abilitatea de a interacţiona, comunica, publica şi accesa informaţia din diverse locuri. Ea presupune capacitatea de a înţelege și a utiliza informaţia provenită dintr-o largă varietate de surse, în format multiplu, atunci când este prezentată prin intermediul calculatorului. Este esenţial să înţelegem că acest tip de competenţă se referă la priceperea de a stăpâni cunoştinţe şi idei, nu doar de a acționa taste.

Tot în contextul definirii conceptului analizat identificăm în lucrarea *Standarde de competențe digitale pentru cadrele didactice din învățământul general*, [12, p.3-8], că competenţele digitale reprezintă „sisteme integrate de cunoștințe, abilități, deprinderi, atitudini şi valori, formate și dezvoltate prin învățare, pe care le posedă un individ și care pot fi mobilizate pentru a soluționa diverse probleme ce apar în procesul colectării, păstrării, prelucrării şi diseminării informaţiei prin intermediul tehnologiilor informaţiei şi a comunicaţiilor". Din cele relatate înțelegem că avem nevoie de valori formate și dezvoltate pentru a ne permite să construim o societate deschisă la tot ce este nou și util pentru membrii acestei societăți.

Competențele digitale au prezentat interes și pentru autori din Republica Moldova. Astfel, cercetătorul A. Gremalschi în lucrările sale definește competența digitală drept: „*ansambluri de cunoştinţe, abilităţi, atitudini şi valori, formate şi dezvoltate prin învăţare, care pot fi mobilizate pentru a identifica şi rezolva problemele caracteristice ce apar în procesul acumulării, păstrării, prelucrării şi diseminării informaţiei cu ajutorul mijloacelor oferite de tehnologiile informaţiei şi comunicaţiilor*" [6].

Competența digitală este abilitatea de a utiliza calculatorul și alte tehnologii pentru obținerea, copierea, evaluarea, prelucrarea, prezentarea, producerea, stocarea și schimbul de informații; de a comunica, participa și interacționa în cadrul unei echipe prin intermediul Internetului și al altor tehnologii disponibile [9].

Tot în acest context, autorul V. Cabac menționează că, competența digitală presupune: „*caracteristică obiectivă a persoanei care o determină să selecteze, să integreze anumite resurse şi* ***să acţioneze inteligent*** *pentru a trata o situaţie*" [2]. Dar cum trebuie să fie un individ „competent digital"? Răspunsul la

această întrebare îl găsim în Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni [3] unde sunt descrise cinci domenii care definesc un individ „competent digital” și anume:

1). *procesarea informației* (identificarea, localizarea, recuperarea, stocarea, organizarea și analizarea informațiilor digitale, ținând cont de relevanța și scopul acesteia);

2).*comunicarea* (comunicarea în mediile digitale, schimbul de resurse digitale prin instrumente online, comunicarea și colaborarea prin instrumente digitale, interacționarea cu alții prin comunitățile și rețelele sociale);

3). *crearea conținutului* (crearea și editarea conținuturilor educaționale);

4). *siguranța* (protecția datelor cu caracter personal, protecția identității digitale, luarea măsurilor de securitate);

5). *soluționarea problemelor* (identificarea nevoilor și a resurselor digitale, luarea deciziilor prin alegerea celor mai adecvate instrumente digitale în funcție de scopul sau nevoia acestora, rezolvarea problemelor conceptuale prin mijloace digitale, utilizarea tehnologiilor creative, rezolvarea problemelor tehnice.

Așa cum se știe, competența digitală a fost recunoscută ca fiind una dintre cele opt competențe de bază pentru învățarea de-a lungul vieții și care este valabilă pentru orice profesie. Din aceste considerente este necesar ca adolescenții să dețină această competență pentru a le oferi oportunitatea de a deveni profesioniști în domeniile solicitate.

Competența digitală cuprinde ansamblul de cunoștințe, abilități, atitudini, inclusiv strategii și valori, necesare pentru a utiliza tehnologia și media digitală în realizarea sarcinilor, rezolvarea problemelor, în comunicare, gestionarea informațiilor, colaborare, creare și partajare de conținut și formarea cunoștințelor

în mod eficient, corespunzător, critic, creativ, autonom, flexibil, etic, reflexiv pentru muncă, timp liber, participare, învățare și socializare. În ansamblu, competența digitală se referă la formarea abilităților și capacitatea de a implementa un anumit set de instrumente și / sau aplicații [4].

În literatura de specialitate conceptul de competență digitală este interpretat din punctul de vedere ale mai multor aspecte, include dimensiuni care reprezintă convergența mai multor domenii ce evoluează foarte rapid, pe măsură ce apar noi tehnologii digitale. A fi competent digital, în prezent, presupune mai mult decât a fi capabil de a utiliza cele mai recente tehnologii digitale (telefoane, tablete etc.) sau software-ul unui computer – este vorba de a poseda abilități de căutare a informațiilor relevante, de a analiza critic și creativ serviciile web, de a fi capabil să comunici cu ceilalți, folosind o varietate de instrumente digitale și aplicații, de a înțelege/percepe media ca un *habitat digital*, de a proteja identitatea digitală și a respecta normele etice de conduită în rețea.

Un alt aspect care merită să fie luat în considerație este că „în calitate de competenţă transversală, competenţa digitală ne ajută să stăpânim şi alte competenţe-cheie, cum ar fi comunicarea, competenţele lingvistice sau cele de bază în matematică şi ştiinţe”, după cum a subliniat R. Vuorikari.

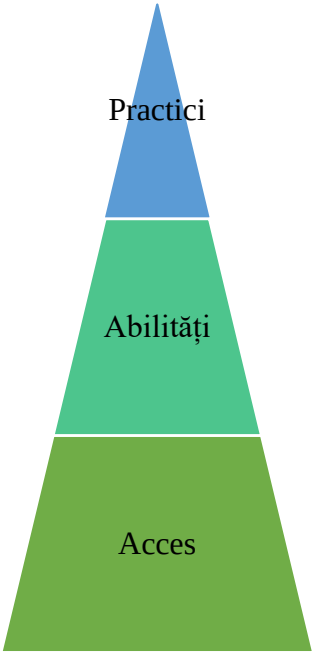
Competenţele digitale sunt ansambluri de cunoștințe, abilități, atitudini şi valori, formate și dezvoltate prin învățare, care pot fi mobilizate pentru a identifica și rezolva problemele caracteristice ce apar în procesul acumulării, păstrării, prelucrării şi diseminării datelor cu ajutorul mijloacelor oferite de tehnologia informaţiei şi a comunicaţiilor.

Având în vedere că profesorul va utiliza tehnologia și calculatorul, are nevoie de un minim de competențe digitale. Totul

fiind digitalizat în jurul nostru și educația a ajuns la un nivel în care utilizează tehnologia la ordinea zilei.

Așadar, cadrul didactic ar fi bine să aibă cât mai multe activități interactive pregătite, care se pot desfășura și în mediul online.

Competențele digitale specifice cadrelor didactice sunt recunoscute în cadrul de competențe drept competențe esențiale pe care profesorii trebuie să le dețină. Definițiile variază cu privire la ce constituie competența digitală pentru un cadru didactic. În unele cadre de competențe, definiția este foarte largă, altele oferă o descriere detaliată a ariilor și abilităților. Toate definițiile subliniază totuși că profesorii trebuie să știe să integreze tehnologiile digitale în predare și învățare și să fie capabili să le utilizeze efectiv.

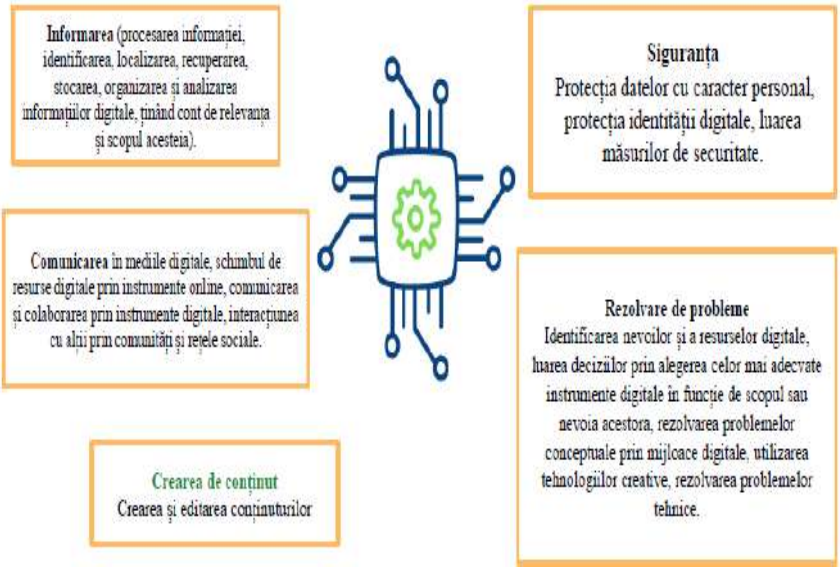
Utilizator informat, critic, creativ a TIC necesități cotidiene, educaționale, profesionale, etc.

Oportunități pentru dezvoltarea practică a abilităților digitale, formarea atitudinilor în contextul activităților educaționale

Oportunități pentru extinderea experienței de utilizare a tehnologiilor digitale relevante

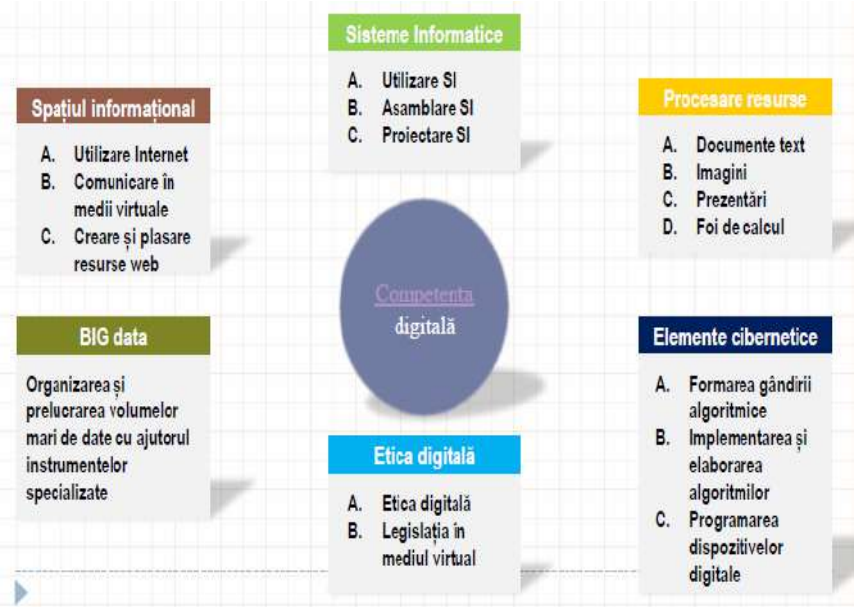
Oportunități de acces la mediul digital pentru învățarea și explorarea tehnologiilor digitale relevante

O componentă a competențelor digitale generale este utilizarea programelor software care devine o cerință obligatorie pentru tot mai multe locuri de muncă.

Ariile de competență digitală

Competențele digitale au devenit indispensabile până și în zonele care, în mod tradițional, aveau prea puțină legătură cu tehnologia. Educația digitală pe tot parcursul vieții vizează toți cetățenii și este indispensabilă într-o lume care se află în plin proces de transformare rapidă,. Astfel, planurile de acțiune europene țintesc extinderea competențelor digitale către cele avansate în rândul câtor mai mulți cetățeni, cu precădere a celor implicați în educație și formare. Ca reacție la noile provocări din 2020, dar și ca parte din ciclurile de funcționare ale politicilor europene, instituțiile Uniunii Europene au depus eforturi considerabile pentru actualizarea viziunii comune privind educația și formarea profesională pe tot parcursul vieții și, în mod special, componenta digitală.

Componentele competenței digitale

Înțelegerea tehnologiei impune și raportarea critică la aceasta din perspectiva potențialelor probleme legate de etică, durabilitatea mediului, protecția și confidențialitatea datelor, drepturile copiilor, discriminare, inclusiv prejudecățile legate de gen și dizabilitate și discriminarea etnică și rasială. În acest demers, educația formală trebuie completată de educație non-formală în sistem de parteneriat cu bibliotecile, industria și instituțiile de cercetare.

Competențe digitale necesare pentru profesori și studenți/elevi

1. **Creare de conținut digital** - posibilitatea de a crea conținut digital, înțelegerea drepturilor de autor și a folosirii licențelor în mediul virtual

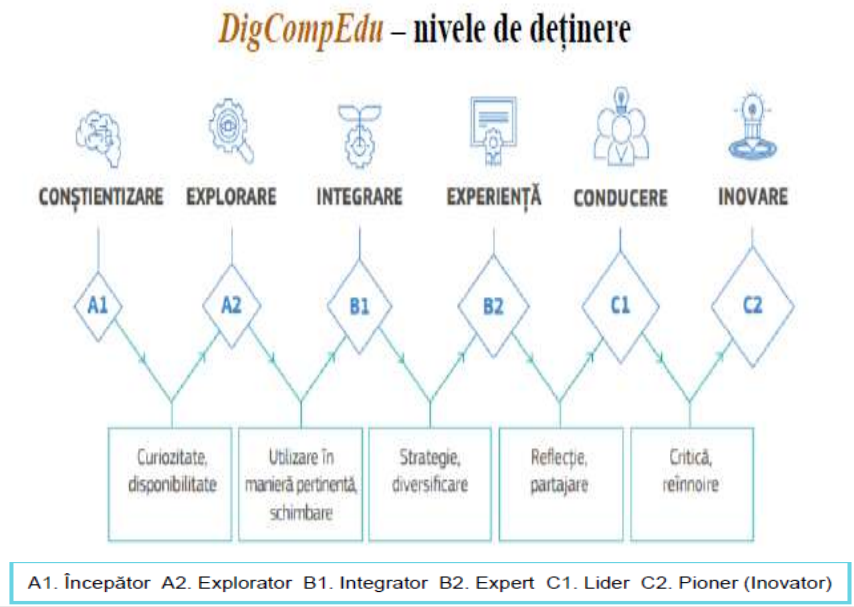
2. **Comunicare și colaborare** - interacțiune și colaborare prin intermediul tehnologiei, cunoașterea, stabilirea și respectarea unor reguli în mediul virtual, gestionarea identității digitale

3. **Siguranță pe internet** - protejarea dispozitivelor pe care le folosești, protecția datelor personale, a sănătății și a stării de bine în mediul on-line, protejarea față de diferite pericole în mediul online- cyberbullying, folosirea tehnologiei în scopul de incluziune socială

4. **Rezolvare de probleme** - rezolvarea unor probleme tehnice, identificarea și rezolvarea nevoilor tehnice, utilizarea tehnologiei în mod creativ, dezvoltarea competențelor digitale proprii și ale altora

5. **Literație digitală** - căutarea, citirea și alegerea conținutului potrivit

6. **Gestionarea informației** - din mediul digital

A1. Începător A2. Explorator B1. Integrator B2. Expert C1. Lider C2. Pioner (Inovator)

Cadrul european pentru competența digitală a profesorilor

Domeniile competenței digitale:

-Comunicare digitală

-Gestionarea informației

-Crearea de conținuturi digitale educaționale

-Implementarea aplicațiilor de management școlar

-Sisteme de gestionare a conținuturilor educaționale

-Utilizarea echipamentelor digitale în educație

-Respectarea normelor etice și legale în spațiul digital

Nivel de bază (utilizator)

Nivel intermediar (creator)

Nivel avansat (promotor,formator)

Digitalizarea educației este o necesitate impusă de progresul tehnologic permanent al societății. Tehnologia nu este un scop în sine, ci un vehicul prin care cunoașterea de înaltă calitate, relevantă și de impact.

Sistemele computerizate moderne permit crearea de conținut educațional digital de calitate, personalizat, care pot urmări acumularea de cunoaștere a populației școlare și pot crește motivația pentru învățare.

Platforma va permite susținerea și modelarea proceselor de îmbunătățire a competențelor cadrelor didactice în ritm propriu, într-un spațiu de siguranță emoțională. Relația de învățare dintre „profesorul universitar” și „studentul viitor profesor” este intermediată parțial de tehnologie, ceea ce scade din anxietatea asociată proceselor de transformare și confruntare a propriilor limite de învățare și adaptare la nou.

Internetul este pretutindeni — în spațiile publice, în restaurante și cafenele, în mijloacele de transport în comun, în casele oamenilor, iar telefoanele mobile și laptopurile sunt văzute ca fiind instrumente de comunicare esențiale. Un lucru este cert, această nouă formă de comunicare oferă oamenilor posibilitatea de fi conectați în permanență indiferent de locația lor [15].

2.3. Managementul carierei profesionale în era digitală

Profesionalizarea cadrelor didactice, necesitatea de a spori eficiența competențelor profesionale și de a trece la un nivel superior al formării acestora este un imperativ al timpului. Locul de muncă trebuie să asigure armonizarea competențelor personale, profesionale și sociale ale cadrelor didactice cu exigențele realizării performante a rolurilor profesionale incluse în fișa postului, pentru susținerea imaginii instituției.

Evaluarea performanţelor profesionale, individuale este o componentă importantă a planificării şi administrării activităţilor corelate de problema "relaţie-salarii". Activitatea personalului reprezintă aprecierea gradului în care angajatul îşi îndeplineşte responsabilităţile ce îi revin, în raport cu postul ocupat. Evaluarea/ aprecierea profesională poate fi variată, începând de la observarea ocazională, referiri indirecte, amintiri sau intuiţie până la un sistem formal, precis şi util. Evaluările ar trebui făcute pe baza factorilor care reflectă meritul adevărat, importanţa sau valoarea muncii.

Managementul dezvoltării carierei profesionale este extrem de necesar, deoarece pregătirea pentru a educa şi instrui, pentru a-i învăţa pe alţii cum să înveţe este o operă niciodată încheiată care implică răbdare, întrucât există momente de incertitudine, iar rezultatele nu pot fi măsurate imediat.

Calitatea cadrelor didactice este principalul factor al managementului carierei profesionale, având rolul de îndrumători ai procesului educațional, aceștia contribuie la pregătirea unei noi generații orientate spre formarea și dezvoltarea unei cariere profesionale de succes, marcate de schimbările continue ale erei digitale.

Sintagma **„dezvoltare a carierei"** a trecut prin trei abordări majore în literatura de specialitate:

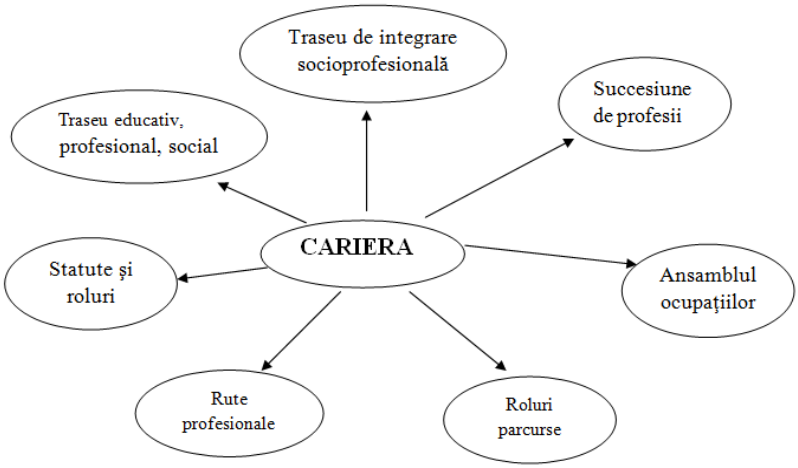
- cariera ca o activitate individuală rezultată dintr-un proces intrinsec şi generat de resurse personale
- cariera ca proces derulat pe parcursul întregii vieţi şi care este generat de un cumul de factori
- cariera ca proces care oferă sens procesului de dezvoltare personală [14].

Cariera, în opinia autorului V. Negovan, reprezintă ansamblul rolurilor profesionale performate de-a lungul vieţii active a căror succesiune poate urma traiectorii diferite în timp. Traiectoria în carieră depinde nu numai de resursele acţionale ale persoanei la începutul carierei şi pe parcursul ei, ci şi de oportunităţi şi, mai ales, de modul în care individul are obiective de carieră clare şi este capabil să se folosească de aceste oportunităţi pentru a le atinge [8].

Orientarea carierei este centrată pe dezvoltarea vocaţiei, dar nu în mod separat de mediul social, relaţional, de muncă şi învăţare care contribuie la dezvoltarea personala integral. Pe ansamblu, din toate definiţiile date conceptului de *carieră* se pot desprinde *o serie de componente structurale,* care pot fi sintetizate.

Conceptul „carieră" are următoarele componente structurale, reflectate în figura alăturată.

„Cariera este succesiunea de profesiuni, îndeletniciri, poziţii, activităţi, experienţe şi roluri parcurse/ practicate de individ de-a lungul vieţii lui profesionale concomitent cu interpretarea lor subiectivă soldată cu traiectorii distincte profesionale".

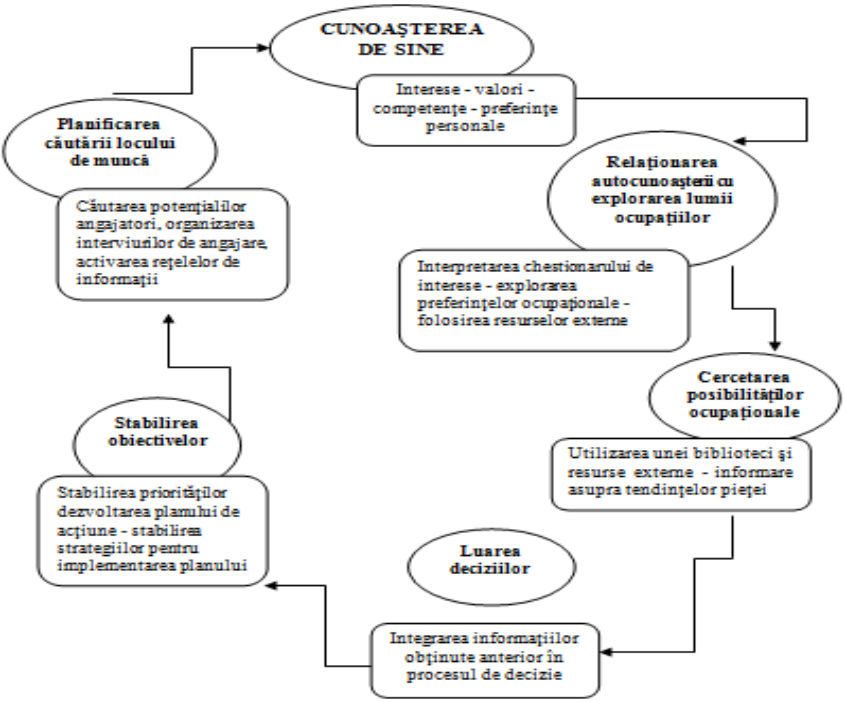
Componentele structurale ale conceptului de carieră

Dacă prin **managementul carierei** înţelegem *totalitatea eforturilor de a influenţa cariera uneia sau mai multor persoane,* atunci, în funcţie de *subiectul* iniţiativelor de influenţare şi intervenţie, putem desprinde **auto-managementul carierei,** când fiecare persoană intervine pentru sine, şi **managementul carierei,** când sursa de intervenţie o reprezintă organizaţia.

Auto-managementul carierei justifică, poate, cel mai bine conceptul de *carieră proteică* introdus de Hali şi Mirvis (1996). „Aşa cum grecul Proteus a fost capabil să-şi schimbe forma după dorinţă, tot aşa şi individul matur are nevoie să-şi reinventeze cariera de-a lungul timpului. Aceasta pune accentul pe alegere individuală şi flexibilitate” [14, p. 259].

Managementul depinde de contextul social, influențează și este influențat de societate. În mod sigur despre management se poate spune mult mai mult. Despre management, ca despre orice alt domeniu în care intervenția omului este hotărâtoare, nu putem pretinde că am spus tot, nici măcar că am surprins esențialul. Datorită vitezei mari de dezvoltare a societății și a noilor nevoi

auzim diferiți termeni asociați managementului, cum ar fi: managementul industrial, managementul administrativ, managementul operațional, managementul resurselor umane, managementul situațional, managementul comparat, managementul intercultural, managementul afacerilor, etc. dar parcă nici unul nu are atât de multă ”consistență” ca și managementul educațional. În opinia cercetătoarei G. Cristea „Parcă nici un management nu combină atât de multe activități, inițiativă, previziune și acțiuni ca și managementul educațional. Managementul educațional, ca domeniu de studiu și practică, a fost desprins, în mod evident, din principiile managementului general. Acesta a fost la început aplicat, așa cum se știe, în industrie și comerț” [10].

Ciclul dezvoltării carierei

Managementul carierei, se referă la implicarea directă a agenţilor organizaţionali în orientarea, dezvoltarea şi consilierea carierei angajaţilor. *„Managementul carierei se centrează pe activităţile organizaţionale care facilitează dezvoltarea carierei angajaţilor. Perspectiva managementului carierei înseamnă adoptarea unei imagini de ansamblu a muncii în contextul vieţii oamenilor şi recunoaşterea experienţei persoanei care ajută la realizarea carierei" Planificarea individuală a carierei* constituie un alt mijloc prin care individul îşi asumă responsabilitatea propriei cariere. Specialiştii în management definesc planificarea carierei ca fiind ansamblul acţiunilor de autoevaluare, de explorare a oportunităţilor, de stabilire a scopurilor etc. menite a-1 ajuta pe individ să facă alegeri şi schimbări informate legate de carieră [8].

În planificarea individuală a carierei se parcurg cinci paşi:

1) *Autoevaluarea* constă în recoltarea informaţiilor despre propria persoană (valori, interese, abilităţi, activităţi preferate) şi, mai ales, în evaluarea lor.

2) *Explorarea oportunităţilor* presupune recoltarea informaţiilor despre toate oportunităţile existente atât în interiorul, cât şi în exteriorul organizaţiei care au legătură cu cursul propriei cariere.

3) *Luarea deciziilor şi stabilirea scopurilor* urmează firesc după cunoaşterea de sine şi a oportunităţilor.

4) *Planificarea* constă în stabilirea căilor şi mijloacelor de realizare a scopurilor propuse, ordonarea acţiunilor în vederea realizării lor, considerarea consecinţelor acestora, stabilirea datelor-limită şi a resurselor necesare.

5) *Urmărirea realizării scopurilor* este acţiunea prin care individul îşi contabilizează succesele şi eşecurile în raport cu planurile propuse şi, în funcţie de constatările făcute, îşi menţine vechile scopuri sau îşi propune noi scopuri [7].

Activități pentru studiul independent

1. Prezentați structura competenței digitale.
2. Modelați situații pedagogice în care valorificați competența digitală.
3. Diferențiați termenii de competență și performanță.
4. Elaborați propriul traseu de dezvoltare a carierei profesionale în era digitală.

Bibliografie

1. Botnariuc P., Cucoș C., Glava C. Școala online. Elemente pentru inovarea educației, București: Ed. Universității din București, 2020. 77 p.
2. Cabac, V. Formarea profesorilor şcolari: abordarea prin competenţe. In: Învăţământul pedagogic în contextul Procesului Bologna. Conferinţa metodico-ştiinţifică internaţională 29- 30 martie. Chişinău: UPS „Ion Creangă”. 2006. pp. 130-138.
3. Cadrul european pentru competenţa digitală a profesorilor: DigCompEdu 2017. Available at: https://eos.ro/wp-content/uploads/2022/10/eos_cadrul_european_pentru_competenta_digitala_a_profesorilor_-digcompedu_fin_002.pdf [accessed 03.07.2023]. 95 p.
4. Chiriac, T. Competența digitală în practică: abordări și orientări pedagogice. Vol. 2. 2017. pp.325-335.
5. Cristea, S. Competenţe sociale în contextul învăţării la distanţă. Chișinău: Didactica pro, 2021. pp. 52-56
6. Gremalschi A., Corlat S. Concepţia manualului digital. Ministerul Educaţiei. Chişinău, 2015

7. Klein M.-M. Orientarea carierei: încotro? În: Zlate M. (coord.) Psihologia la răspântia mileniilor. Iaşi: Editura Polirom, 2001.
8. Negovan V. Psihologia carierei: perspective şi direcţii de abordare. În: Revista de psihologie organizaţională, nr. 1-2., 2003.
9. Paiu, M. Studii cu referire la competențe digitale ale cadrelor didactice din învăţământul general. Retrieved from: http://libruniv.usarb.md/xXx/reviste/tehnocop/continut/Tehnocop_2(23),2020/Tehnocop_2(23)2020-012-028.pdf
10. Patraşcu D. Cultura managerială a profesorului. Chişinău: Tip. centrală, 2006.
11. Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX
12. Standarde de competențe digitale pentru cadrele didactice din învățământul general. Chişinău, 2015. Disponibil: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mecc.gov.md/sites/default/files/cnc4_finalcompetente_digitale_profesori_22iulie2015_1.pdf.
13. Strategia naţională de dezvoltare a societăţii informaţionale „Moldova Digitală 2020” (Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 857 din 31.10.2013).
14. Vlăsceanu M. Managementul carierei. Să învăţăm să ne construim o carieră. Bucureşti: Comunicare.ro, 2002.
15. Sabău Codina, I. Comunicarea digitală în mediul de afaceri transilvănean. Rez. la tz de doctor. Cluj-Napoca, 2021. 41 p.
16. https://education.ec.europa.eu/ro/focus-topics/digital-education/action-plan.
17. https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/viewpoints/experts/riina_vuorikari_-_becoming_dig.htm
18. https://eur-lex.europa.eu/legal

TEMA 3.
OPORTUNITĂȚI DE MANAGEMENT A COMUNICĂRII PRIN INTERNET: ABORDĂRI ȘI ORIENTĂRI PEDAGOGICE

3.1. Managementul comunicării digitale în dezvoltarea carierei profesionale

3.2. Influența internetului și a mijloacelor media asupra comunicării

Competențe:

- elucidarea particularităților managementului comunicării digitale;
- determinarea influenței internetului asupra dezvoltării carierei profesionale;
- identificarea mijloacele media ce au impact asupra managementului carierei;
- descrierea rețelelor digitale în educația pentru cariera profesională.

3.1. Managementul comunicării digitale în dezvoltarea carierei profesionale

Comunicarea reprezintă un proces esenţial prin care are loc schimbul de mesaje şi informaţii în vederea realizării scopului şi obiectivelor planificate. De asemenea, comunicarea este elementul fundamental care stă la baza funcţiei de coordonare, facilitând intervenţia managerilor în vederea sincronizării şi armonizării acţiunilor membrilor organizaţiei. Mesajele şi informaţiile comunicate sunt supuse unui proces de interpretare şi prelucrare din partea fiecărui membru al organizaţiei, care urmăreşte evaluarea şi selectarea datelor relevante, pentru a se obţine o reducere a incertitudinii în ceea ce priveşte înţelegerea şi cunoaşterea misiunii şi obiectivelor promovate de organizaţie. Sursa majorităţii problemelor de comunicare o constituie diferenţa dintre conţinutul mesajului sau impactul pe care managerul intenţionează să-l transmită şi modul în care ceilalţi membri ai organizaţiei recepţionează mesajul [13].

Actualmente, tendințele sociale conturează necesitatea integrării tehnologiilor informaționale de comunicare în procesul educațional, în vederea alinierii actanților educaționali implicați la nevoile societății. Pe deoparte, tehnologia constituie o soluție pentru a continua învățarea în diferite contexte, iar pe de altă parte este un mijloc prin care avem posibilitatea să eficientizăm procesul instructiv-educativ.

Societatea de azi cu realizările ei, nu ar fi apărut, nu s-ar fi dezvoltat și nu ar fi existat, dacă nu ar fi comunicarea. Nimeni nu se îndoiește în zilele noastre de rolul comunicării digitale în dezvoltarea unei cariere de succes.

Educația evoluează odată cu generațiile Web. La fel cum a avansat tehnologia de la Web 1.0 până la Web 4.0, așa se

conturează trecerea de la Educație 1.0 la Educație 4.0, modificându-se locul cadrului didactic și al educabilului în procesul educational, abordarea acestora, modalitatea de interacțiune, instrumentele utilizate, ș.a.. Astfel, abordările tradiționale ale educaţiei sunt optimizate prin utilizarea platformelor educaționale, podcasturilor, blogurilor, marcării sociale și tehnologiilor similare de colaborare [10].

Una dintre cele mai mari provocări ale comunicării în era digitală este găsirea echilibrului între beneficiile tehnologiei și potențialele sale dezavantaje. Deși accesul la informații este mai ușor ca niciodată, există riscul supraîncărcării cu informații și a distragerii atenției. De asemenea, utilizarea excesivă a tehnologiei poate avea efecte negative asupra sănătății fizice și mentale a copiilor [5].

Epoca marilor descoperiri a schimbat radical modul în care indivizii interacționează, așa cum tehnologia și Internetul a revoluționat societatea în care trăim.

Trebuie să recunoaștem că trăim într-o perioadă în care oamenii sunt dependenți de calculator, Internet, telefoane mobile, tablete și alte accesorii tehnologice de acest tip, lucru care a influențat modul în care ei comunică. Considerăm că această „uniune” între comunicare și tehnologie este menită să confere un caracter solemn acestei societății aflate într-o permanentă dezvoltare, evoluție și adaptare la nou.

Puțin timp în urmă oamenii comunicau față în față sau telefonic, însă acum totul se află la un click distanță. Comunicarea digitală a declanșat o revoluție în mediul educațional, și nu numai, prin promovarea continuă a noilor tehnologii [4].

Internetul este pretutindeni — în spațiile publice, în restaurante și cafenele, în mijloacele de transport în comun, în casele oamenilor, iar telefoanele mobile și laptopurile sunt văzute

ca fiind instrumente de comunicare esențiale. Un lucru este cert, această nouă formă de comunicare oferă oamenilor posibilitatea de fi conectați în permanență indiferent de locația lor [5].

Funcționalității comunicării, din perspectiva rețelelor de socializare și a internetului, este absolut necesară. Structura generală a acestui proces fundamental omului este marcată prin specificul spațiului digital, în așa fel încât procesul în sine suferă modificări. Comunicarea prin internet este mult mai rapidă și mai eficientă, însă riscăm să pierdem din vedere scopul comunicării. Ne concentrăm pe mesaj și pe transmiterea acestuia, mai mult decât pe finalitatea procesului. În cazul comunicării digitale simplificate, multe dintre elementele comunicării lipsesc, ceea ce duce la un proces incomplet. Mai mult decât atât, elementele comunicării non-verbale lipsesc în situația socializării online, iar aceste lipsuri vor duce la devierea comportamentului uman, adică incapacitatea omului de a se angaja deplin în procesul comunicării. Internetul ne-a introdus într-o nouă epocă a comunicării mediate, a socializării fără limite, a exprimării libere, prin diversificaera metodelor de comunicare și prin comprimarea distanței și a timpului [10].

Internetul rămâne una dintre puținele invenții pe care indivizii nu o înțeleg întru totul, iar cel mai important efect al dezvoltării comunicării digitale va fi modul în care aceasta contribuie la realocarea și la transferul puterii de la stat și instituții către indivizi, după cum consideră E. Schmidt și J. Cohen.

Tehnologiile informaţionale şi de comunicare reprezintă o clasă de tehnologii inovatoare pentru acumularea rapidă a potenţialului intelectual şi economic al resurselor strategice, asigurând dezvoltarea durabilă a societăţii [13].

Educația secolului XXI este bazată pe noi principii didactice, întrucât fenomenele, problemele sociale au evoluat, ceea ce determină și schimbarea accentelor în procesul educațional.

Actanții educaționali implicați în educația secolului XXI, dețin roluri și atribuții diferite, iar mediul de învățare poate fi creat atât în sala de clasă/ grupă, cât și într-un context virtual.

S-a identificat și existența unei presiuni pentru digitalizare prin formarea profesională a cadrelor didactice. Sunt necesare cursuri de formare, webinarii, proiectul CRED, activarea CCD-urilor, în special pe dimensiunea utilizării tehnologiei (aplicații și platforme speciale de comunicare și de gestionare a proceselor de învățare și evaluare).

Transmiterea unui mesaj clar publicului țintă este esențial, însă modul în care acesta este transmis are și el un rol vital. Instrumentele digitale creează un mediu propice pentru atragerea sau respingerea participanților în comunicarea digitală. Comunicarea digitală le-a oferit oamenilor șansa de a-și continua activitatea și de a face față schimbărilor impuse.

3.2. Influența internetului și a mijloacelor media asupra comunicării

Publicul erei digitale este afectat pe de o partea de selectarea informației printr-o tehnologie de rețea, care duce la apariția unor bule informaționale, în care informația se propagă precum într-o cameră de ecou, pe de altă parte este tot mai evident fenomenul prin care există diferențe (economice și generaționale) tot mai adânci între cei care au capacitatea sau posibilitatea de a utiliza internetul, și cei care sunt excluși din sfera informațiilor. Rolul educației va deveni din ce în ce mai important în cultivarea competențelor digitale ale publicului, selectarea surselor credibile de informare și adoptarea unui comportament online adecvat [1, p. 141].

Tehnologia facilitează comunicarea și colaborarea între copii, părinți și profesori. Prin intermediul platformelor online și al

aplicațiilor de mesagerie, copiii pot lua legătura cu colegii lor și pot colabora la proiecte comune, chiar și în afara sălilor de clasă. Aceste interacțiuni digitale promovează dezvoltarea abilităților sociale, a înțelegerii interculturale și a cooperării într-un mediu virtual.

Prin intermediul tehnologiei, copiii au acces la o gamă vastă de informații și resurse educaționale. Internetul oferă o sursă bogată de cunoștințe, iar aplicațiile și platformele educaționale pot oferi lecții interactive și materiale de învățare adaptate nevoilor individuale ale copiilor. Astfel, aceștia pot explora subiecte noi și pot învăța în ritmul lor propriu, într-un mod interactiv și captivant [14].

Internetul și mijloacele media ne oferă posibilitatea de a fi activi în reţea, de a ne face mulţi prieteni oriunde în lume şi de a interacţiona în permanentă cu ei.

Oferă gratuit şi cu entuziasm informaţii despre noi, poze si filme personale, participă la diverse activităţi on-line. Foarte multe posibilităţi să nu te plictiseşti, să socializezi. Reţeaua de socializare Facebook și Instagram deţine recordul absolut în ceea ce priveşte accesările de pe telefonul mobil.

Reţeaua Facebook și Instagram poate genera dependenţă patologică de socializare, potrivit unui cunoscut psiholog britanic, care afirmă că site-ul alimentează neîncrederea în sine a utilizatorilor. Potrivit lui D. Smallwood, psiholog specializat în cazuri de dependenţă, Facebook alimentează neîncrederea în sine a utilizatorilor, mai cu seamă la adolescenţi, care sunt mai vulnerabili deoarece stima lor de sine provine din relaţiile cu ceilalţi, iar rețelele sociale îi determină să acumuleze sute de prietenii pe web, informează cotidianul britanic Daily Mail. Autorul afirmă că, platformele de socializare au transformat modalitățile de comunicare între indivizi din anumite sectoare sociale [1].

Astăzi în societate sesizăm probleme majore în diverse domenii, probleme ce condiționează apariția unor situații complicate, agitate, ce necesită soluționare în timp apropiat. Acest fenomen a existat în toate timpurile. Problematica lumii contemporane nu are un caracter naţional sau unul particular, ci are un caracter universal şi global, o cauzalitate complexă, ramificată, pe care numai demersurile sistemico-holistice şi sistematice o pot elucida şi soluţiona adecvat.

Referindu-ne la internet ca sursă media, menționăm că acest instrument este astăzi pentru omenire ceea ce acum cinci secole a însemnat invenţia tiparului. Calculatorul, tehnologiile informaţionale produc schimbări radicale în toate aspectele vieţii noastre, înaintând cu viteză ameţitoare şi descătuşând forţe ce pot fi deseori traumatizante [5].

Internetul este o tehnologie în continuă evoluţie şi nu este simplu de anticipat în ce direcţie se va dezvolta. Din ce în ce mai mulţi utilizatori consideră Internetul ca pe o „autostradă" digitală pe care se vehiculează servicii si conținuturi pentru o multitudine de indivizi si organizații. În acest moment, Internetul se măsoară in termeni de "tranzacții" efectuate sau în numărul conexiunilor la rețea, ceea ce derutează, deoarece nu putem ști dacă o conexiune reprezintă un singur calculator sau o rețea locală. În principal, Internetul oferă patru mari grupe de servicii:

-Servicii de comunicare între persoane (one to one, one to many, many to one, etc.)

-Servicii de conectare între masini (calculatoare)

-Servicii de distribuire de informaţii

-Servicii de căutare de informaţii

Numeroase cercetări s-au derulat pentru a determina consumul de Internet, practicile de consum, profilul utilizatorului de Internet, tipul de afaceri pe Internet [11].

Comunităţile virtuale sunt formate din indivizi care comunică între ei cu calculatorul (Computer Mediated Communication). Însă, o asemenea comunitate se sprijină atât pe infrastructură (conectarea calculatoarelor) cât și pe *interacţiunile umane* care se realizează prin CMC. În literatura de specialitate întâlnim comunitățile virtuale sub diferite denumiri, de exemplu: cybercomunități, comunități online, e-comunități, web-comunități, grupuri sociale virtuale, etc. Indiferent de numele sub care le întâlnim, reținem apariția si dezvoltarea explozivă a acestora [Ibidem].

Rheingold afirma că o comunitate virtuală se formează atunci când *"suficient de mulți indivizi au numeroase discutii publice, insotite de sentimente umane puternice, suficiente pentru a forma o rețea de relații interpersonale"*.

Comunităţile virtuale au avantajul unei comunicări în timp real (instantanee), indiferent de locaţie, ceea ce nu se poate realiza în comunităţile reale. Acest tip de comunităţi facilitează o varietate de activităţi pe care oamenii le pot face împreună, fără a se afla, geografic, alături. Un beneficiu suplimentar constituie sentimentul de apartenenţă la o comunitate de la care solicită sau pentru care poate asigura asistenţă/ajutor de diferite feluri [5].

Principiul diversităţii este foarte important în spectrul politicilor comunicaţionale în reţeaua globală, începând cu bibliotecile, editurile şi televiziunea digitală și terminând cu serviciile de date electronice.

În general, un serviciu de comunicare respectă principiul diversității dacă respectă următoarele criterii: (1) serviciul reflectă diversitatea socială; (2) serviciul este accesibil tuturor indivizilor sau grupurilor care doresc să se exprime la nivel de valori si norme; (3) sistemul trebuie să asigure posibilitatea alegerilor libere, fie la nivelul întregii rețele fie într-o retea parțială. Problema relaţiilor

sociale în această perioadă de explozii tehnologice reprezintă unul dintre cele mai cunoscute subiecte din cadrul cercetărilor privitoare la spaţiul virtual. [8, p. 28.]

Pentru a contracara efectele negative rețelelor de socializare, conform căreia va trebui să facem totul de la distanţă, Pierre propune să ne să ne deplasăm fizic şi să ne întâlnim în carne şi oase, probabil mai mult ca în zilele noastre, deoarece fenomenele de relaţie şi de interconexiune de toate felurile (virtuale sau nu) vor fi amplificate şi accelerate [10].

Vom încheia cu enumerarea unor caracteristici ale comunitarilor virtuale: diseminarea spatiala, specificitatea, accesul la informații, anonimatul, libertatea de exprimare, egalizarea statusului, supraveghere și control, desocializare vs relansarea relațiilor sociale, oprirea declinului interacțiunii umane.

Noile tehnologii au un efect important asupra noţiunii de identitate, ne întrebăm dacă aceste caracteristici sunt vizibile şi în spaţiul virtual.

M. Maffesoli menţionează lumea aparenţelor în spaţiul creat de internet. El observă mitologia măştilor, considerând că o mască este: „*faţa dublă sau, mai degrabă, diversitatea fiinţei ce nu poate exista decât căpătând numeroase expresii mundane”.*

În spațiul cibenetic, avem de fapt o dematerializare a corpului, o „evaporare” a suportului fizic pentru ca indivizii să se poată contopi cu virtualul. Unii sociologi francezi ca Philip Breton chiar sugerează ca în utilizarea internetului, corpul devine o adevărată povară şi că trupul este separat de spaţiul în care se desfăşoară „acţiunea” (căutarea informaţiilor, utilizarea chat-ului, email-ului etc). Activităţi de tipul comerţului electronic (e-commerce) sau e-work presupun ca individul să poată lucra de la distanţă, deci prezenţa lui fizică nu mai este necesară. Am putea astfel argumenta că virtualul este departe de a valoriza corpul şi că

mai mult decât atât chiar îl respinge [3] .

Pe de altă parte, M. McLuhan (1997, cap.2) sugerează că tehnologia este o extensie a corpului şi astfel indivizii pot ajunge mult mai uşor acolo unde altă dată le era dificil să pătrundă. Considerând tehnologia ca o parte componentă a trupului, dezbaterea noastră devine deschisă. Comunicarea reală este anihilată fiind treptat înlocuită de cea virtuală.

Un exemplu este avatarul de pe Yahoo Messenger care permite utilizatorilor să-şi asocieze o personalitate digitală care le seamănă fizic. Sau jocurile de genul The Sims ce reprezintă un prototip al lumii virtuale totale, detașate de corp [10].

Influența tot mai accentuată a platformelor de internet care acționează ca agregatori de conținut este una dintre cele mai importante provocări cu care se confruntă societatea în era digitală (de Corniere, Sarvary, 2017).

Reţelele sociale online actuale (*online social networks*) reprezintă platforme de comunicare online care, utilizând instrumente software, funcţionează în mod similar reţelelor sociale naturale, bazate pe contacte interpersonale directe. Reţelele cele mai ample oferă, prin declaraţiile lor de misiune, promisiunea unei lumi deschise şi mai interconectate, în care utilizatorii au posibilitatea de a împărtăşi din viaţa, experienţele şi interesele lor (Facebook). În mod similar, este adusă în prim plan promisiunea comunicării eficiente, dedicate în funcţie de interese clare, în timp real, depăşind limitările de spaţiu şi timp.

Rețelele sociale online oferă avantajul participării printr-un efort minim, și selecția eficientă a informației din rețeaua online personală. Un alt tip de medii de comunicare, în dezvoltare şi specializare în perioada actuală, sunt plarformele de *crowdsourcing*, care, prin caracteristicile lor, devin adesea organizaţii informale.

Pentru comunicarea organizațională, există o serie de oportunități și de avantaje în utilizarea social media, dar și solicitări și riscuri, care trebuie gestionate cu atenție [8, p.59].

Activități pentru studiul independent

1. Demonstrați necesitatea dezvoltării comunicării digitale în dezvoltarea carierei profesionale.
2. Colectați din sursele consultate afirmații relevante pentru elaborarea proiectului de dezvoltare a carierei profesionale.
3. Descrieți impactul rețelelor sociale asupra comunicării.
4. Argumentați rolul comunităţilor virtuale în viața socială.

Bibliografie

1. Abrudan, El. Media în era digitală. Opoortunități și inovații. Presa Universitară Clujeană, 2021. 376 p.
2. Adăscăliței, A. Instruirea asistată de calculator. Iaşi: Polirom, 2007. 208 p.
3. Brut, M. Instrumente pentru e-learning: Ghidul informatic al profesorului modern. Iaşi: Polirom, 2006, 248 p.
4. Ceobanu, C., Cucos,C., Istrate, O., Pânișoară, I. Educația digitală Iași: Polirom, 2020, 376 p.
5. Codina Sabău, I. Comunicarea digitală în mediul de afaceri transilvănean. Rez. la teza de doctorat. Cluj-Napoca, 2021. 41 p.
6. Cojocaru-Borozan, M., Ohrimenco, A. Psihologia comunicării. Suport de curs. Chișinău, 2019. 196 p.

7. Cojocaru-Borozan, M., Sadovei, L., Ţărnă, E. Integrare socioprofesională prin discurs didactico-științific. Chișinău: UPS „I. Creangă”. 2014. 236 p.
8. Cismaru, D.-M. Managementul reputației în mediul online. Tritonic, 2015. 258 p.
9. Focșa-Semionov, S. Învățarea autoreglată. Teorie și strategii de învățare. Chișinău: Epigraf, 2010. 360 p.
10. Gabor B.-V. Internetul și rețelele de socializare online ca provocări actuale pentru morala creștină. Rezumat teză de doctorat. Cluj Napoca, 2022
11. Istrate O. Efecte si rezultate ale utilizării TIC în educaţie. În: Vlada M. (coord.) Conferinţa Naţională de Învăţământ Virtual. Bucuresti: Editura Universităţii din Bucuresti, 2010.
12. Qobilovna, A. M. Communicative Competence as A Factor of Teacher's Professional Competency. In: American Journal of Social Sciences and Humanity Research. 2023, 3(09), pp. 32-44.
13. Sîrghi, A. Utilizarea TIC în procesul de predare-învățare a limbii străine în contextul Educației 4.0. În: Integrare prin Cercetare şi Inovare”. Materialele conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională. Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. Chișinău: CEP USM, 2019. p. 116.
14. https://jurnaluldeafaceri.ro/educatia-in-era-digitala-cum-influenteaza-tehnologia-procesul-de-dezvoltare-al-copiilor/

TEMA 4.
NORMELE ETICE ȘI LEGALE ÎN SPAȚIUL DIGITAL

4.1 Siguranța online

4.2 Utilizarea tehnologiei în setările de confidențialitate în spațiul digital

Competențe:

- valorizarea normelor etice în spațiul digital;
- determinarea siguranței în spațiul digital și în utilizarea tehnologiei în învățare;
- descrierea normelor etice în spațiul digital.

4.1 Siguranța online

Digitalizarea oferă omului modern o mulțime de avantaje, care îi ușurează sau îi îmbunătățesc viața, fie îl ajută să economisească timp, bani, fie să-și găsească un partener de viață, fie îi oferă modalități de a-și petrece timpul simțindu-se mai bine etc. În afara multiplelor beneficii, noile realizări tehnologice, schimbă în sens distructiv comportamentul copiilor. ***Din păcate utilizarea internetului provoacă anumite probleme***, generează pericole, influențe negative, dependențe grave. În aceste condiții ar fi foarte bine ca copiii care accesează și utilizează calculatorul și internetul să le cunoască, să le conștientizeze și să se protejeze de influența factorilor negativi. Accesând zi de zi internetul cu scop de informare, și comunicare copiii sunt expuși riscurilor de a - și pierde identitatea și de a avea probleme de socializare.

Conștientizăm beneficiile pe care internetul le aduce în orice domeniu al existenței și este de asemenea important să înțelegem pericolele la care ne expunem în mediul online tehnologia actuală ne oferă posibilitatea să facem mai multe operațiuni simultan (multi-tasking), însă vom constata că timpul tot nu este suficient. Internetul ajută în anumite cazuri la economisirea timpului, dar în același timp, propune alte activități care consumă timpul. Percepția noastră asupra timpului este distorsionată atunci când navigăm pe internet, astfel încât secundele se transformă în minute, iar minutele în ore, fără defapt să realizăm acest lucru.

În acest caz, o posibilă soluție este stabilirea unui program strict de utilizare a noilor mijloace sau alternarea timpului petrecut online cu alte activități recreative. Cu cât interacțiunea cu spațiul digital devine mai frecventă, cu atât dependența devine mai accentuată. Scurtele momente de plăcere și amuzament dobândite online se cer repetate constant, producând adicție, asemenea

substanțelor narcotice. Este dificil să renunțăm și este dificil, în aceeași măsură, să stăm departe de noile tehnologii pentru o perioadă mai lungă de timp [6].

Utilizatorii spațiului digital au datoria de a identifica modalitățile optime de a beneficia de resursele tehnicii actuale, direcționându-le spre zidirea lor morală, prin exersarea discernământului personal.

Este nevoie mai mult ca oricând de formularea și aplicarea unei etici digitale sau a unui cod de norme etice care să delimiteze anumite comportamente în spațiul digital. În acest sens, mulți dintre specialiști propun câteva seturi de norme etice care vizează conduita generală a utilizatorilor în mediul digital. Aplicarea eticii în contextul tehnologiei informației și a comunicării, subliniază câteva aspecte importante. De exemplu, în spațiul digital trebuie să primeze respectul pentru ceilalți utilizatori. Intimidarea, manipularea, dezinformarea, hărțuirea, vulgaritatea, violența verbală, instigarea la ură, umilirea, șantajarea, furtul de informații, hack-ingul, frauda etc., sunt atitudini care trebuie evitate cu orice preț deoarece stârnesc dezordine și propagă imoralitatea în societate. De cealaltă parte, se vorbește despre un cod al bunelor maniere sau atitudini pozitive pe care utilizatorii sunt încurajați să le adopte în interacțiunea lor cu spațiul digital. Politețea, corectitudinea, onestitatea, prudența, sinceritatea, armonia, pacea, stima, iertarea și iubirea sunt doar câteva principii morale aplicabile în activitatea noastră zilnică în spațiul digital și în interacțiunea cu ceilalți utilizatori [6].

Facilitarea colaborării regionale, naționale și europene pentru schimbul de conținut pedagogic digital, accesul la conținutul platformelor de tip MOOC, softuri și aplicații educaționale digitale, la platforme securizate care respectă standardele de confidențialitate și de etică, va crește capacitatea la nivel central și

local de administrare a soluțiilor dedicate îmbunătățirii proceselor educaționale digitale [11].

După cum putem observa, există modalități diferite de utilizare a internetului, în funcție de particularitățile fiecărei generații. Tinerii sau nativii digitali utilizează mult mai frecvent internetul decât o fac imigranții digitali, iar la rândul lor, imigranții digitali dau dovadă de mai multă siguranță și maturitate în utilizarea mediului internautic. Pentru oricare tip de utilizator este importantă cultivarea discernământului și a conștiinței morale [6].

Fiecare sistem informatic trebuie evaluat din punct de vedere al vulnerabilităților și conformării din punct de vedere al regulilor și normelor în mod periodic.

Comunicarea digitală joacă un rol esențial în sec. XXI, deoarece cu ajutorul ei și a tehnologiei, activitatea poate fi mutată în mediul online fără a fi afectată productivitatea [1].

Siguranța pe Internet și în utilizarea tehnologiei în învățare

A rămâne în siguranță în mediul online poate însemna ceva diferit pentru fiecare persoană. Știind care este amprenta ta digitală, face parte din siguranța și sănătatea utilizării internetului. O amprentă digitală reprezintă urmele informațiilor pe care le lași când folosești internetul, dar și impactul pe care activitățile tale online le lasă asupra ta - cum ar fi lucruri pe care le vezi, le auzi sau le citești, dar și lucrurile pe care alți oameni le spun și fac online.

O amprentă digitală nu este neapărat bună sau rea. Există, iar gândurile și sentimentele tale despre aceasta precum și efectele pe care le are asupra ta depind de o mulțime de factori diferiți, cum ar fi valorile tale, prioritățile, vârsta, etapa vieții, așteptările școlare și familiale.

Amprenta ta digitală este realizată de aspectele care sunt vizibile, cum ar fi postările de pe rețelele sociale ale tale sau ale

altor persoane. Aceasta include fotografii, actualizări de stare, înregistrările locațiilor, grupuri și site-uri online care ți-au plăcut sau cărora te-ai alăturat și postări pe care le-ai distribuit.

De asemenea, include lucruri care pot fi învățate despre tine pe baza activității tale, cum ar fi site-urile web pe care le vizitezi, informațiile personale pe care le introduci, mesajele și e-mailurile pe care le trimiți și așa mai departe.

Ce poți face dacă descoperi lucruri care nu îți plac la amprenta ta digitală?

✓ Strânge restricțiile pe rețelele sociale;

✓ Acceptă numai cererile de prietenie de la persoane pe care le cunoști în viața reală;

✓ Setează setarea de confidențialitate astfel încât informațiile despre tine (inclusiv imaginile) să nu fie vizibile publicului;

✓ Schimbă setările, dacă este necesar, astfel încât alte persoane să aibă nevoie de permisiunea ta pentru a te eticheta în postări;

✓ Resetează parolele. Asigură-te că sunt puternice și nu le împărtăși;

✓ Gândește-te cu atenție de fiecare dată când postezi sau distribui o informație în mediul online [10].

Pentru a fi în siguranță în mediul online, este necesar să respecți câteva reguli simple:

1. Întreabă - Cere mereu permisiunea înainte de a posta o informație despre o altă persoană sau înainte de a face publică o imagine, discuție sau un email. Asigură-te mereu că aceste informații nu sunt personale.

2. Fii atent - Verifică ortografia sau alte greșeli de scriere atunci când postezi în mediul online sau când trimiți un mesaj.

3. Fii politicos - Menține mesajele scurte, la obiect și politicoase. Nu trimite multiple mesaje și nu irosi timpul celorlalte persoane.

4. Nu jigni și abuza - Fii de ajutor pentru persoanele cu care interacționezi. Dacă o altă persoană este nepoliticoasă cu tine, te jignește sau abuzează de tine în spațiul online, fă acest lucru cunoscut prin blocarea persoanei și discuția cu o persoană adultă. Dacă asiști la un astfel de comportament, nu încuraja și încearcă să fii pozitiv și să ajuți victima.

Netiquette - Reguli de bază de respectat în timpul orelor online

Netiquette este eticheta internetului, reprezintă reguli simple despre cum să te comporți în mediul online pentru a-l menține un spațiu politicos pentru toți participanții. Mai jos găsești câteva reguli care te fac un cetățean bun al spațiului online:

1. Rămâi concentrat. Pune deoparte jucăriile, gadgeturile și alte posibile distrageri. Fii ochi și urechi în timpul orelor. Oprește muzica și alte zgomote și activități care te vor împiedica să auzi și să asculți ce se discută.

2. Respectă ideile altora. Ascultă ce au de spus colegii tăi.

3. Pune întrebări. Utilizează butonul de ridicarea mâinii dacă ai o întrebare.

4. Verifică-ți gramatica și ortografia. Fii formal/ă și nu utiliza comenzile rapide în caseta de chat.

5. Folosește corect caseta de chat. În chat sunt acceptate numai discuții privitoare la oră. Nu partaja imagini, comentarii sau linkuri care nu au legătură cu discuția.

6. Fii pregătit/ă. Ia-ți lângă tine stilouri, creioane, cărți, caiete și alte materiale necesare înainte de curs.

7. Distrează-te! Nu-ți fie teamă să greșești [5].

Considerații de ordin etic și riscuri

• Instrumentele Web permit oricărei persoane să încarce sau să editeze materiale pe Internet, dar este posibil ca conținutul să nu fie întotdeauna corect sau exact din punct de vedere faptic. Acest lucru evidențiază importanța oferirii unor oportunități ample elevilor, în vederea dobândirii competențelor mediatice necesare pentru a evalua corectitudinea și atitudinea site-urilor și a conținutului.

• Cadrele didactice nu ar trebui să meargă pe linia simplistă, conform căreia orice conținut fals este în mod necesar rău – acesta poate fi o extensie a unui simulacru în mediul online și ar putea avea și o valoare educațională (de exemplu, profiluri false ale unor personaje celebre din istorie pe rețelele de socializare).

• Instrumentele și aplicațiile Web oferă oportunități nelimitate utilizatorilor de a publica informații despre ei înșiși și despre alții. Cu toate acestea, ei trebuie să rămână vigilenți la riscurile dezvăluirii propriei persoane și la pierderea vieții private. Regula principală este de a nu publica nimic ce nu este destinat lumii întregi [10, p. 27].

• Reamintiți elevilor că nu trebuie să divulge informații personale în spațiile publice pe Internet, la fel cum nu le-ar dezvălui într-un forum offline. Aceasta reprezintă o problemă mai ales pentru bloguri, care adesea, sunt personale prin însăși natura lor.

• Nici blogurile anonime nu sunt întotdeauna complet anonime și ștergerea unui blog nu înseamnă că întregul său conținut nu va putea fi vizualizat.

• Gândiți-vă la securitatea dumneavoastră în mediul offline și puneți-vă întrebarea: cât de ușor i-ar fi cuiva să mă găsească în baza informațiilor pe care le-am furnizat?

• Gândiți-vă la mesajul și la personalitatea pe care le veți demonstra în calitate de blogger sau vlogger. Ar putea fi acestea

ofensatoare pentru unele persoane? Ar putea fi acestea ofensatoare pentru școala dumneavoastră sau viitorul angajator?

• Blogurile și vlogurile pot fi, de asemenea, utilizate pentru a difuza mesaje pline de ură și discriminatorii sau pentru a promova conținut extremist, radical sau jenant [Ibidem].

Un aspect fundamental în educația digitală este siguranța online. Copiii trebuie să fie educați despre pericolele internetului, cum ar fi hărțuirea online, accesul la conținut inadecvat și riscurile legate de partajarea informațiilor personale. Părinții și educatorii trebuie să fie proactivi în monitorizarea activității online a copiilor și în stabilirea unor reguli clare privind utilizarea tehnologiei.

4.2 Utilizarea tehnologiei în setările de confidențialitate în spațiul digital

E ușor de sesizat că în ultimul timp Internetul oferă o abundență de instrumente educaționale, ba chiar s-a transformat într-un adevărat labirint în care mereu e ceva nou de descoperit și de încercat. În ciuda tentației de a se pierde în acest labirint, e de dorit ca profesorul să evite ”vânătoarea” de instrumente de dragul lor însele, pentru că se poate ajunge în situația în care ”nu se mai vede pădurea din cauza copacilor”. O selecție clară este necesară înainte de a investi timp.

Tehnologiile și aplicațiile digitale au devenit indispensabile unui proces educațional eficient și nu trebuie să reprezinte o simplă adăugare in planul de școlarizare. Ele trebuie să fie integrate deplin in serviciul educației la toate nivelurile sistemului de învățământ. Actorii educaționali trebuie să fie formați pentru a face față schimbărilor tehnologice din toate sferele vieții, precum și așteptărilor nativilor digitali, acest fapt afectează direct procesul lor de învățare, iar noi trebuie să adaptăm metodele pe care le utilizăm pentru a asigura un proces de studiu productiv și

constructiv. Tendințele contemporane de dezvoltare a educației implică utilizarea activă a tehnologiilor de învățare la distanță. Unul dintre cele mai populare instrumente pentru învățarea la distanță este Google Services, care are un sistem complet și eficient, in acest sens, el poate fi accesat de orice proprietar al unui cont Google, in cazul nostru subiecții fiind elevii, părinții și profesorii, asigurând totodată și un mediu virtual de comunicare [7, p.20].

Se spune, pe bună dreptate, că orice instrument e doar atât de bun ca acela care îl folosește.

Utilizarea tehnologiilor reprezintă o activitate dominantă, cu orientări atât profesionale şi de informare, cât şi cu tendinţe consistente de atribuire a timpului pentru comunicare online (email, chat, reţele de socializare etc.) şi scopuri de petrecere a timpului liber (jocuri, muzică, filme). Timpul total de expunere la sursele digitale pentru scopuri profesionale sau de petrecere a timpului liber este foarte mare, raportat la media activităților zilnice.

În prezent noi toți trăim și activăm într-o nouă eră- „Era digitală" când tehnologiile informaționale afectează direct lumea sub toate aspectele ei, iar ritmul schimbării se accelerează. Există trei tendințe puternice convergente in domeniul tehnologiei informației, care, prin acțiunea lor, au schimbat in mod fundamental mediul din majoritatea domeniilor de activitate. Mai întâi, internetul a făcut informațiile gratuite, abundente și omniprezente - practic totul este online. In al doilea rând, dispozitivele mobile și rețelele au făcut căutarea și conectarea continuă la internet disponibile pe scară largă. In al treilea rând, conceptul de ,,nor omputațional'' a pus practic o putere de calcul și de stocare infinită, precum și o mulțime de instrumente și de aplicații sofisticate la dispoziția tuturor [7, p.20].

Tendinţele care reies din astfel de studii sunt semnificative şi îşi pot dovedi utilitatea pentru mai multe domenii.

Inteligența digitală sau „DQ” este un set de abilități sociale, emoționale și cognitive care permit indivizilor să facă față provocărilor și să se adapteze la cerințele vieții digitale. Aceste abilități pot fi în linii mari, împărțite în opt zone interconectate [10]:

1. Identitatea digitală: Capacitatea de a-și crea și gestiona identitatea on-line, a impactului ei pe termen scurt și pe termen

2. Practica digitală: Capacitatea de a utiliza dispozitive și mass-media digitale, inclusive obținerea unui echilibru sănătos între viața on-line și offline.

3. Siguranța digitală: Capacitatea de a gestiona și evita riscurile on-line (de exemplu hărțuirea sau conținuturile cu caracter de violență și obscenitate

4. Securitatea digitală: Capacitatea de a detecta amenințările cibernetice (de exemplu, hacking-ul, escrocheriile, malware), pentru a înțelege cele mai bune practici și de a folosi instrumente de securitate adecvate pentru protecția datelor.

5. Inteligența emoțională digitală: Capacitatea de a fi empatici și de a construi relații bune cu alții on-line.

6. Comunicarea digitală: Capacitatea de a comunica și de a colabora cu alte persoane care folosesc tehnologii digitale și media.

7. Alfabetizarea digitală: Capacitatea de a găsi, evalua, utiliza, partaja și crea conținut precum și abilitățile legate de gândirea critică.

8. Drepturile digitale: Capacitatea de a înțelege și susține drepturile personale și juridice, inclusiv dreptul la viață privată, proprietate intelectuală, libertatea de exprimare și de protecție împotriva discursului de ură.

Dezvoltarea acestui nou tip de inteligență e strâns legată de cea a unor calități ce țin de inteligența emoțională, precum și de comportamente pozitive cum ar fi empatia sau prudența. Ele impulsionează utilizarea responsabilă a tehnologiei, o caracteristică

necesară succesului în carieră și care va ajuta adulții de mâine să folosească tehnologia și nu să se lase folosiți de aceasta.

În era digitală, tehnologia a redefinit modul în care copiii învață și se dezvoltă. Cu toate acestea, odată cu avantajele sale, există și provocări și riscuri asociate cu utilizarea excesivă sau neadecvată a tehnologiei în educație. Una dintre provocările majore ale educației în era digitală este dependența de ecrane și sedentarismul. Este foarte important ca toți cei implicați în procesul educațional, profesori părinți, să promoveze un echilibru între utilizarea tehnologiei și activitățile în aer liber, exercițiul fizic și interacțiunea socială directă.

Pachetul Google Workspace for Education conține instrumente digitale moderne care îmbunătățesc procesele de predare, învățare și colaborare in școală prin integrarea noilor tehnologii in activitatea didactică și administrativă. Instrumentele Google pentru educație sunt recomandate profesorilor ca fiind una din cele mai bune aplicații pentru colaborare și feedback și pot fi folosite la clasă împreună cu alte instrumente digitale de predare și învățare, care transformă actul educațional într-o experiență interactivă și interesantă. Instrumentele digitale au fost diversificate și perfecționate în timpul pandemiei [4].

În condițiile presiunii pentru continuarea activității și ale construirii unui mediu care să acopere nevoia publicului de informație, prin adaptarea continuă la noutățile tehnologice și provocările mediului digital, inovarea este cuvântul de ordine chiar și pentru cei care se consideră experimentați în online [1].

Actualmente, tendințele sociale conturează necesitatea integrării tehnologiilor informaționale de comunicare în procesul educațional, în vederea alinierii actanților educaționali implicați la nevoile societății. Pe deoparte, tehnologia constituie o soluție pentru a continua învățarea in diferite contexte, iar pe de altă parte

este un mijloc prin care avem posibilitatea să eficientizăm procesul instructiv-educativ [7].

Astfel este important să stabilim setările de confidențialitate care sunt comenzile care permit utilizatorilor să limiteze accesul la informațiile lor și la volumul de informații care pot fi văzute de alții. Setările de confidențialitate pentru majoritatea rețelelor sociale sunt inițial setate la o poziție prestabilită; de obicei, le puteți personaliza în funcție de necesitățile dumneavoastră și ar trebui să le verificați de fiecare dată când platforma socială vă informează că a implementat actualizări. Pentru a vă proteja de spargeri de cont setările de confidențialitate trebuie verificate în mod regulat și pe toate dispozitivele echipate cu Wi-Fi. Nu uitați să verificați și setările de geolocalizare, deoarece coordonatele locației dumneavoastră/dispozitivului dumneavoastră sunt aspecte importante ale confidențialității dumneavoastră [10].

Activități pentru studiul independent

1. Identificați riscurile și provocările legate de utilizarea telefoanelor și a dispozitivelor mobile în activitatea profesională.
2. Identificați mijloacele de prevenire și de protejare de identității în online.
3. Descrieți impactul nerespectării setărilor de confidențialitate în protejarea datelor personale în spațiul digital.
4. Demonstrați rolul regulilor de etică digitală;
5. Definiți conceptul de inteligență digitală.

Bibliografie

1. Abrudan, El. Media în era digitală. Opoortunități și inovații. Presa Universitară Clujeană, 2021. 376 p.
2. Braun A., Marz A., Mertens F., Nisser A., Rethinking education in the digital age, EPRS, 2020.
3. Brut, M. Instrumente pentru e-learning: Ghidul informatic al profesorului modern. Iaşi: Polirom, 2006, 248 p.
4. Chiriac T., Schițco O., ALFABETIZARE DIGITALĂ . Chișinău, 2020
5. Educația digitală în școlile din Europa. Raport Eurydice. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2019. 156 p.
6. Gabor B.-V. Internetul și rețelele de socializare online ca provocări actuale pentru morala creștină. Rezumat teză de doctorat. Cluj Napoca, 2022
7. Gavrilenco N., Caşu D., Garbatovschi V. Utilizarea platformelor educaționale in procesul de predare-invățare-evaluare. Suport metodologic. Chişinău: Print-Caro, 2022. 176 p.
8. Meșa O. Cum învață oamenii, București, 2020
9. Nellis M. Standarde şi etică în monitorizarea electronică. Consiliul Europei, 2015. 78 p.
10. Richardson J., Milovidov El., Schmalzried M. Manual de educație (alfabetizare) în domeniul Internetului. Editura Consiliului Europei, 2020. 176 p.
11. https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework
12. https://jurnaluldeafaceri.ro/educatia-in-era-digitala-cum-influenteaza-tehnologia-procesul-de-dezvoltare-al-copiilor/

TEMA 5.
INSTRUMENTE DIGITALE PENTRU COMUNICARE

5.1. Oportunitățile instrumentelor digitale în dezvoltarea comunicării

5.2. Rețelele de socializare şi efectele acestora asupra comunicării

Competențe:

- prezentarea instrumentelor digitale valorificate în dezvoltarea comunicării;
- descrierea rețelelor de socializare şi efectele acestora asupra comunicării;
- determinarea resurselor și echipamentelor digitale în comunicarea pedagogică;

Tehnologia nu va înlocui niciodată profesorii grozavi, dar tehnologia folosită de profesori buni poate fi transformațională.

(G. Couros)

5.1. Oportunitățile instrumentelor digitale în dezvoltarea comunicării

Internetul promovează o lume fără frontiere, un univers în care oamenii pot comunica cu alți oameni din alte colțuri ale lumii în timp real.

Utilizarea instrumentelor TIC, sporind atractivitatea, motivația pentru învățare a nativilor digitali. Din aceste considerente, rolul integrării tehnologiilor în procesul instructiv-educativ a devenit unul esențial, pe de o parte, fiind o necesitate din perspectiva profilului de învățare a nativilor digitali, pe de altă parte, fiind o cerință a lumii contemporane, iar instituțiile de învățământ trebuie să corespundă în pregătirea educabilului pentru viață [7].

Competențele de utilizare implică stăpânirea instrumentelor contemporane de comunicare ca mijloc de exprimare și înțelegere – cunoscute anterior în limba engleză ca cei 3 R (lectu**r**a, sc**r**ierea și a**r**itmetica). Dar când utilizăm instrumente și platforme digitale pentru a ne exprima, influența, viteza lor, dar și instantaneitatea diseminării transformă competențele de utilizare într-un concept eterogen, cu care mulți dintre noi continuăm să ne confruntăm. Fotografiile, videoclipurile, mesajele cu număr limitat de caractere, emoticoanele și podcasturile au devenit limbaje independente, prin instrumente precum Instagram, Snapchat, Vine și Periscope, iar interacțiunea și comunicarea reală sunt adesea un proces fără chip, mediat electronic. Acest lucru este valabil în special pentru tinerii care trimit texte, tweet-uri, joacă jocuri electronice și fac schimb de imagini zi și noapte în mediul online, care are tangențe și se contopește cu ceea ce adulții încă mai numesc „lumea reală” [1].

Emailul este, de asemenea, un instrument valoros în cadrul proiectelor interculturale dintre clasele de copii și tineri din diferite

țări. Copiii și tinerii îl pot folosi pentru a-și dezvolta abilitățile lingvistice și pentru a partaja informații cu privire la propriile culturi. [8, p. 9].

Chatul este un mijloc informal de comunicare, similar conversațiilor față în față și are loc între două sau mai multe persoane. Discuțiile chat se realizează, de obicei, prin tastare, dar pot include și transmisiuni video sau audio cu utilizarea căștilor sau a camerelor web. Această formă de comunicare este instantanee și, prin urmare, diferită de email, care nu presupune prezența destinatarului în același timp cu expeditorul [4].

În alegerea instrumentelor digitale pentru comunicare, cadrele didactice trebuie să urmărească valențele pedagogice ale acestora (gradul de interacțiune, de comunicare și colaborare, dezvoltarea competențelor secolului al XXI-lea etc.). Pentru cadrele didactice, un aspect ce motivează este schimbul reciproc de bune practici, de exemple concrete care stimulează învățarea, comunicarea, socializarea.

Instruirea la distanță își face tot mai mult simțită prezența in viața cotidiană. Abilitățile de utilizare a tehnologiilor digitale au devenit necesare pentru a face față noilor provocări, unele cadre didactice nefiind nici măcar familiarizate cu instrumentele digitale.

Este important să folosești instrumentele digitale cu atenție, dar este și mai important să decizi când să nu le folosești și, mai ales, câtă atenție acorzi impactului instrumentelor digitale asupra învățării.

Deși au apărut multe alte modalități de comunicare, conturile de email reprezintă încă nucleul experienței online a unui utilizator, deoarece este adesea singura modalitate de a crea conturi pentru a participa în mediul online. Deși actualmente există alte mijloace de comunicare preferate emailurilor (rețele sociale, mesageria instant etc.), emailurile au devenit un element-cheie al identității online a

utilizatorilor, servind adesea ca nume de autentificare („*login*”) pentru a se conecta la toate serviciile din mediul online pe care le utilizează [8, p.45].

În zilele noastre, oamenii pot comunica prin mesaje, email-uri, aplicații de mesagerie sau prin dialog online pe site-urile de socializare și forum-uri, indiferent de localizarea geografică. Conexiunea la Internet nu mai reprezintă o noutate, devenind la fel de răspândit precum electricitatea. Internetul și instrumentele tehnologice oferă o paletă variată de servicii, a căror scop este facilitarea accesului consumatorilor la informații, educație și dezvoltare profesională și personală. Evoluția instrumentelor digitale a schimbat radical modul în care instituțiile își desfășoară activitatea, iar criza epidemiologică din 2020 marchează un nou val de schimbări în cadrul instituțiilor educaționale [2].

Cele mai populare instrumente de comunicare digitală sunt: emailul, aplicațiile și programele de mesagerie instantanee, rețelele de socializare, buletinul informativ și videoconferințele.

Internetul a ajuns mai mult decât o simplă rețea de calculatoare prin intermediul cărora oamenii reușesc să transmită mesaje în celălalt colț al lumii [Ibidem].

Ritmul cu care se dezvoltă tehnologiile, determină învățarea individului, care este un proces continuu pe parcursul întregii vieți, iar instrumentele tehnologice pe care le utilizăm ne definesc şi ne modelează tipul de gândire. Tehnologia influențează învățarea prin faptul că:

• devine nelimitată: școlile, universitățile sunt interesate să își dezvolte propria abilitate de a oferi oportunități de învățare oriunde și oricând;

jocul in învățare este mai interactiv ca oricând: studiile recente arată că acesta este o experiență de învățare intensă, agreată de către tineri, care substituie uneori alte modalități de interacțiune;

• raportul unul la unul este larg acceptat in mediile educaționale şi profesionale din întreaga lume, edificându-se pe ideea susținerii individualizării şi a personalizării în învățare;

• re-designul învățării este o altă consecință firească a utilizării tehnologiei, care duce la diversificarea modului de a învăța: colaborativ, integrat, prin simulare, în bază de proiect, in bază de probleme [6].

Internetul ne-a introdus într-o nouă epocă a comunicării mediate, a socializării fără limite, a exprimării libere, prin diversificarea metodelor de comunicare și prin comprimarea distanței și a timpului. O mare parte a procesului se mută din sfera umanului în plan tehnicizat, ceea ce reprezintă o reconfigurare a comunicării, o denaturare a scopului ei. În acest sens, avem nevoie să revizuim modul în care comunicăm în prezent, deoarece scopul acestui proces nu este doar de a transmite un mesaj de la un emițător la un receptor, utilizând un anumit canal de comunicare, ci este acela de a crea relație, dialog și comuniune între oameni [10].

Astfel, scopul internetului și a rețelelor de socializare este acela de a completa procesul comunicării, nu de a înlocui definitiv forma de comunicare directă, așa cum ne demonstrează tendința actuală. Tehnicizarea nu trebuie să corupă sau să restructureze modalitatea în care relaționăm cu semenii. Internetul și rețelele de socializare reușesc să stârnească curiozitatea și interesul utilizatorilor, astfel încât devine mai importantă însăși rețeaua de socializare, profilul digital al fiecăruia, decât actul în sine de a comunica. Cu alte cuvinte, mijlocul de comunicare ocupă locul mesajului, denaturându-se astfel scopul rețelelor de comunicare.

Diversitatea resurselor TIC este determinată, de obicei, de mai mulţi factori: natura conţinutului cursului şi obiectivele de instruire, caracteristicile individuale ale formabililor şi preferinţele

de învăţare, experienţa profesorului şi stilul didactic, resursele online şi altele [9].

În ce privește tehnologiile folosite în activitatea lor profesională, cum ar fi: email, Internetul ca sursă de informaţie şi mijloc de comunicare, conferinţe virtuale, webinare, SOFT-uri de simulare şi tehnologia mobilă, putem afirma că resursele digitale au un mare potenţial educaţional şi pot fi utilizate efficient în comunicare.

În ultimii 30 de ani, acest domeniu a câștigat popularitate o dată cu apariția motoarelor de căutare (Google, Yahoo etc), a rețelelor de socializare (Facebook, LinkedIN, Twitter, Instagram) și a miliardelor de blog-uri și pagini web care au ajuns să fie citite de un număr mare de utilizatori. S. Levy a descris Internetul ca fiind o formă de interactivitate care aduce consumatorul mai aproape de ofertant, oferind un număr nelimitat de canale de comunicare.

Internetul promovează o lume fără frontiere, un univers în care oamenii pot comunica cu alți oameni din alte colțuri ale lumii în timp real. Trecutul va fi mereu cu noi, însă această nouă tehnologie este cheia care deschide poarta viitorului [2].

În timp ce Internetul oferă o serie de noi posibilități, soluțiile tehnice nu sunt întotdeauna mai bune decât cele tradiționale. De exemplu, emailul a revoluționat comunicarea însă, deși videoconferințele pot da sentimentul că „aproape ești acolo”, aceasta nu va înlocui niciodată comunicarea față în față [8, p. 15].

Prin intermediul instrumentelor digitale avem posibilitatea de a accesa o varietate de resurse online, cum ar fi materiale de învățare, platforme de învățare virtuală, aplicații de învățare și comunități online. Aceste resurse digitale facilitează conexiunea cu informații actualizate și relevante pentru comunicare, dar și oportunitatea de a se conecta cu experți din alte colțuri ale planetei. Cu ajutorul instrumentelor digitale oamenii participă la forumuri de

discuții, grupuri de studiu online sau la alte medii de interacțiune și colaborare. Aceste platforme și aplicații de comunicare online ne permit să ne extindem rețeaua de contacte și să interacționăm cu persoane diferite, dar cu interese comune [11].

forme, medii, platforme de organizare a activităților educaționale

- SMÎ Moodle, Google Sites, Office 365, Google Classroom, Google Meet, Zoom, Skype etc.;

mijloace didactice

- resurse hard; softuri de creare a prezentărilor electronice (Power Point, Prezzi, Publisher, Powtoon etc.); softuri de înregistrare și editare a fișierelor audio/video (Movie Maker, Camtasia Studio, FastStone Capture); softuri de creare și editare a imaginilor (Photoshop, Corel Draw etc.); softuri pentru tabla interactivă (SMART Botebook etc.), resurse internet, Youtube, Wikisource etc.;

instrumente de evaluare digitală:

- Turning Point, Socrative, Hot Potatoes, Testmoz, NetopSchool, Pro-Profs, EasyQuizzi etc.;

realizarea feedbackului

- poșta electronică (Google mail), rețele de socializare (Skype, Yahoo Messenger, Viber, Facebook etc.), chat, blog, forum etc.;

Instrumente TIC utilizate în activitatea pedagogică, după A. Globa

În zilele noastre, oamenii pot comunica prin mesaje, email-uri, aplicații de mesagerie sau prin dialog online pe site-urile de socializare și forum-uri, indiferent de localizarea geografică. Conexiunea la Internet nu mai reprezintă o noutate, devenind la fel de răspândit precum electricitatea. Internetul și instrumentele tehnologice oferă o paletă variată de servicii, a căror scop este facilitarea accesului consumatorilor la informații, educație și dezvoltare profesională și personală [2].

Creativitatea și competențele digitale ale profesorilor și studenților/ elevilor pot fi dezvoltate prin accesul neîngrădit la tehnologia digitală.

Cele mai populare instrumente de comunicare digitală sunt: emailul, aplicațiile și programele de mesagerie instantanee, rețelele de socializare, buletinul informativ și videoconferințele. Comunicarea are loc și în acest caz preponderent în mediul digital prin intermediul aplicațiilor de mesagerie sau conferințe video.

Comunicarea este un instrument puternic care influențează în mod direct succesul în relațiile umane, motiv pentru care considerăm că este important să analizăm ocazional evoluția ei, în special în momente care aduc modificări vizibile în cadrul societății [7].

Comunicarea în era digitală evoluează în tandem cu societatea și ar fi fascinant să vedem cum mediul educațional evoluează și învață să se adapteze la noul mers al lucrurilor.

Beneficii educaționale

• Internetul oferă acces la o multitudine de idei, resurse, oportunități de învățare, informații și servicii noi.

• Internetul facilitează schimbul de experiență și de comunicare între utilizatorii aflați dincolo de frontierele internaționale, prin diverse modalități: forumuri, email-uri, rețele sociale, conversații, conferințe video etc. Prin urmare, oferă

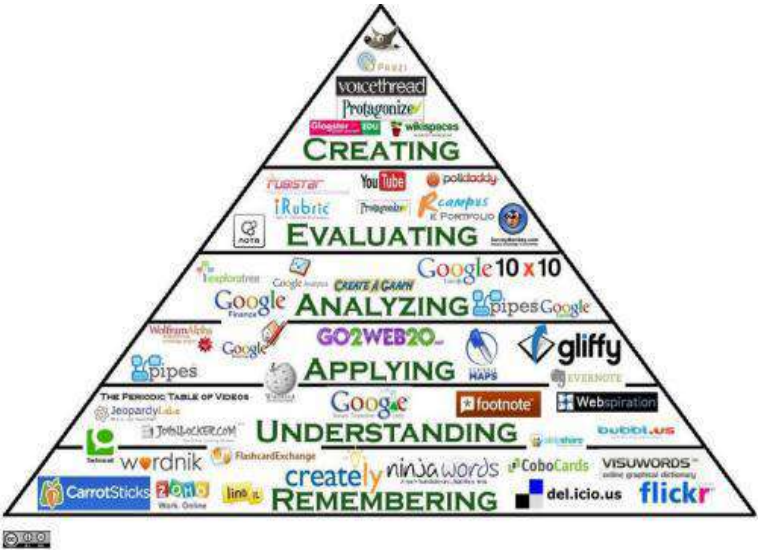
elevilor/studenților posibilitatea de a participa la proiecte și de a lucra cu alți elevi/studenți fără ca ei să investească în călătorii costisitoare.

• Internetul face ca instrumentele de cercetare să fie accesibile chiar și celor care nu merg în mod regulat la bibliotecile tradiționale.

• Cu dispozitive și programe suplimentare, Internetul poate deschide noi oportunități pentru persoanele cu nevoi speciale.

• Învățarea despre modul în care este guvernat Internetul, permite tuturor cetățenilor să se implice în deciziile-cheie care le vor modela viitorul [4].

Instrumentele noi sunt motivante, atât pentru studenți, cât și pentru cadrele didactice. Scopul nu îl reprezintă noutatea sau instrumentul în sine, ci de a alege acele instrumente care răspund nevoilor de învățare de care să poată beneficia pe deplin fiecare.

Instrumente digitale grupate conform taxonomiei Bloom [12]

Când testăm un nou instrument, oricât de interesant ar fi acesta e bine să avem în vedere obiectivele pedagogice stabilite și taxonomia lui Bloom, dar și ce aduce el în plus față de alte instrumente de același tip deja folosite, adaos fără de care, oricât de amuzant ar fi, nu e decât o nouă ”jucărie” (să ne gândim numai la gama extrem de largă de aplicații existente pentru partajare de fotografii și creare de slide show-uri).

5.2. Rețelele de socializare şi efectele acestora asupra comunicării

Comunicarea online, pe diverse site-uri de socializare, ne îndepărtează pe zi ce trece, tot mai mult, de persoanele din jurul nostru, ne creează bareme în relațiile interpersonale. Situația este din ce în ce mai întâlnită în rândul adolescenților, care preferă să stea în fața calculatorului și să comunice prin intermediul acestui mediat având la baza rețeaua, epuizând toate subiectele de discuții și atrofiind toate posibilitățile de atașare afectivă, fiind siguri că în orice moment pot deconecta calculatorul și nimeni nu le va reproșa pierzând contactul cu lumea reală [2].

Sănătatea vizitatorilor site-urilor de socializare poate fi afectată, pentru că utilizatorii reduc relațiile interpersonale, lăsându-se acaparați doar de întâlnirile virtuale. Deși site-urile precum Facebook, Instagram sunt făcute pentru a pune în contact cât mai multe persoane, acestea ajung să-i facă pe utilizatori să se îndepărteze de „lumea reala”, informează BBC. Lipsa unei socializări „reale”, poate avea consecințe biologice, asupra internauților. Cercetătorul a adăugat că lipsa relaţiilor interpersonal directe duc la alterarea genelor şi afectează reacţiile imunitare, la nivel hormonal. În același timp, acest fenomen „paralizează” o

parte dintre activitățile mentale şi creşte riscul apariţiei demenței, afecţiunilor cardiace şi a anumitor forme de cancer [12].

Dr. Sigman consideră că site-urile, care sunt făcute pentru facilitarea socializării, nu fac altceva decât să izoleze individul de lumea exterioară. În lumea noastră, din ce în ce mai tehnologizată, suntem martorii creşterii fără precedent a unor probleme precum tulburarea cu deficit de atenţie, comportamentele antisociale, slaba motivaţie, depresia şi obiceiuri de lucru ineficiente. Toate acestea îşi au originea în centrii emoţionali ai creierului şi sunt formate în anii copilăriei.

„Reţelele de socializare, prin Internet, sunt foarte populare, mai ales în rîndul tinerilor. Deşi ar trebui să ne îmbunătățească comportamentul social, aceste reţele ne izolează total de lumea din afara computerului", a declarat Sigman [14].

Cercetătorul a adăugat că socializarea directă, faţă în faţă, are anumite efecte asupra organismului, pe care nu le pot genera contactele electronice.

Cele mai importante trasee neuronale ce reglează aceste comportamente nu pot fi însă dezvoltate dacă lăsăm copilul în faţa calculatorului – și ne referim aici la interacţiunea frecventă şi afectuoasă cu oamenii, la dezvoltarea unor modele de gândire responsabilă, precum şi la exerciţiile fizice. Spre exemplu, după cum afirmă mulţi neurologi, circuitele neuronale care reglează comportamentul agresiv sunt foarte maleabile pe durata copilăriei, iar expunerea la prea multe jocuri violente pe computer, alături de prea puţină afecţiune primită din partea celorlalţi, îi poate afecta negativ pe copii – care pot deveni, când vor mai creşte, viitori delincvenţi [13].

„Oare noile tehnologii vor îmbunătăţi sau vor diminua acest process ?" – se întreba Dr. Healy. „Un computer face prea mult din această integrare (de ex., combinarea imaginilor,

sunetelor, mişcării), astfel încât copilul doar experimentează, în loc să le coordoneze pe toate el însuşi, eliminând astfel un proces activ care se poate dovedi de neînlocuit" [11].

Aceeaşi cercetătoare observa: „Cunoaşterea strategică este ceea ce îi diferenţiază de ceilalţi pe elevii cu rezultatele cele mai bune şi pe adulţii de succes din lumea tehnică, profesională şi creativă. Însă tinerii pentru care altcineva – fie un om, fie un computer – a făcut, în locul lor, toate procesele de gândire şi de rezolvare practică a problemelor tind să aibă o slabă cunoaştere strategică" [Ibidem].

Dr. J. Healy conchidea: „Abilităţi precum cititul şi capacitatea de reflecţie profundă, dacă sunt pierdute de o generaţie, s-ar putea să nu mai fie recâştigate de următoarea. Utilizarea computerelor pentru îmbunătăţirea abilităţilor este una; cu totul altceva este a le permite să ne înlocuiască sistemul intelectual de valori" [8].

Deşi calculatorul a devenit prin intermediul Internetului una dintre cele mai importante resurse de informaţii, utilizarea necontrolată, excesivă a Internetului – adică, dependenţa de Internet – poate avea un impact negativ asupra performanţelor şcolare, a relaţiilor de familie şi a stării emoţionale a adolescenţilor, fiind un comportament cu semne şi simptome similar cu cele ale oricărei dependenţe.

Dependenţa de Internet este privită ca o pierdere compulsivă a controlului impulsurilor legate de utilizarea Internetului (jocuri online, reţele sociale, sesiuni – marathon de navigare pe Internet) care implică în principal dependenţa psihologică de Internet, iar simptomele sunt comparavile cu ale altor comportamente care creează dependenţă, cel mai apropiat fiind jocul de noroc în exces [5].

Dependenţa de Internet acoperă o varietate de comportamente şi de probleme de control ale impulsului. Dependenţa de relaţionare virtual (Cyber Relationship addiction) – dependenţa de reţele de socializare, jocuri multiplayer, camera de chat şi mesagerie, până la punctual în care prietenii sa partenerii virtuali devin mai importanţi decât relaţiile cu familia şi prietenii din viaţa reală, care ajunge să fie goală şi lipsită de bucurie. Această realitate falsă devine deosebit de periculoasă şi determină o dependenţă mult mai severă decât celelalte tipuri de comportamente legate de Internet. Atuci când este utilzat în mod responsabil, Internetul poate fi un loc minunat pentru a interacţiona pe plan social, a întâlni oameni noi şi a iniţia chiar relaţii romantice. Cu toate acestea, relaţiile online pot fi, de multe ori, mai intense decât cele din viaţa reală şi pot depăşi toate aşteptările realiste. O altă problem este faptul că, în multe dintre cazuri oamenii mint despre vârsta lor, greutatea, ocupaţia, starea civilă, sau adoptă identităţi false, uneori chiar de gen [4].

Comportamente compulsive pe Internet (Net Compulsions) – utilizare excesivă a jocurilor de noroc, utilizarea compulsivă a site-urilor de cumpărături sau a licitaţiilor online, care conduc, de multe ori, la problem financiare. Persoanele cu asemenea comportamente cumpără lucruri de care, de cele mai multe ori nu au nevoie şi pe care nu şi le pot permite, cu scopul de a experimenta bucuria introducerii ofertei câştigătoare.

Dependenţa de calculator (Coputer addiction) – utilizare excesivă a jocurilor pe calculator off-line (Solitaire, Minesweeper) sa a programelor de calculator.

Supraîncărcarea informaţională (Information overload) – comportament compulsive de căutare în vaze de date sau navigare pe Internet (web surfing, browsing), având ca efect randament professional mai scăzut şi interacţiune social redusă [1].

Dependenţa de Internet şi reţelele sociale poate fi prevenită prin:

- identificarea şi rezolvarea la timp a problemelor care ne fac vulnerabili: depresie, stres, anxietateetc.;
- construirea de abilităţi de adaptare pentru a face faţă furiei, depresiei, timidităţii;
- îmbunătăţirea şi consolidarea relaţiilor sociale – rezervarea de timp pentru interacţiune cu prietenii şi familia, grupuri cu interese sau pasiuni comune [12].

În ceea ce priveşte reţelele de socializare, marea majoritate a tinerilor ce sunt înscrişi în diferitele reţele sociale au pe lista proprie de corespondenţă atât indivizii din viaţa reală cât şi personaje pe care nu le-au întâlnit vreodată în realitate. Mulți întreţin o corespondenţă prioritară numai cu persoane cunoscute pe Internet. Puţini, însă, corespondează, de regulă, pe reţeaua socială cu persoane pe care le-au întâlnit efectiv în viaţa reală. Listele de comunicare în reţelele sociale conţin în primul rând prieteni şi apoi cunoştinţele. Cum era şi de aşteptat, celelalte categorii de personaje se regăsesc mult mai rar pe aceste liste.

În general, procentajul diferitelor categorii de persoane din lista de comunicare pe rețelele sociale nu se modifică în raport cu subgrupurile studiate reieșind din studiile efectuate de peste hotare. Acest lucru ne confirmă că problema relațiilor interpersonale poate avea loc în viața reala treptat fiind acoperită de viața virtuală. Cel mai des fiind afectați adolescenții care stabilesc relații de grup aceasta fiind o caracteristică de vârstă.

În concluzie, rețelele sociale nu sunt decât o modalitate de comunicare care, folosite corect, aduc multe avantaje omului, dar atunci când le utilizăm incorect, produc multe schimbări

comportamentale, modificări în comunicare și deficit de interacțiune față în față.

Tehnologia poate avea un impact semnificativ asupra sănătății și bunăstării. Ce conținut digital consumăm, cu cine ne întâlnim online și cât de mult timp petrecem în fața unui ecran - toți acești factori vor influența foarte mult dezvoltarea generală și dezvoltarea comportamentului, personalității și abilităților lor.

Activități pentru studiul independent

1.Demonstrați utilitatea instrumentelor digitale în dezvoltarea comunicării;
2.Descrieți rețelele sociale cu cel mai mare impact asupra carierei profesionale;
3.Descrieți valența rețelelor de socializare în educația pentru cariera profesională;
4. Proiectați 3 metode de evaluare a calității comunicării digitale;
5. Valorificați strategiile de autoeducație pentru comunicarea digitală.

Bibliografie

1. Clapou, C. Instrumente digitale în învățământul preșcolar – sugestii pentru cadrele didactice. Inspectoratul Școlar Județean Bistrița Năsăud, Inspectorat Școlar Educație timpurie, 2020.
2. Codina Sabău, I. Comunicarea digitală în mediul de afaceri transilvănean. Rez. la tz de doctor. Cluj-Napoca, 2021. 41 p.
3. Corlat, S., Karlsson G. et al. Metodologia utilizării tehnologiilor informaţionale şi de comunicaţie în învăţământul superior. Chişinău: UST, 2011. 204 p.

4. Curs practic de pedagogie digitală și invățare colaborativă pentru profesori https://teachforromania.org/wp-content/uploads/Digital_pack_-_curs_practic.pdf
5. Digitalizare și inovație-noi abordări pedagogice http://www.isjiasi.ro/documente/informatica/BROSURA-CERC-FINAL.pdf
6. Franţuzan, L.., Pisău, A. Invăţarea online: între provocare şi oportunitate. În: Didactica Pro..., nr.6 (124) anul 2020, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/20-25_27.pdf
7. Gabor, B-V. Internetul și rețelele de socializare online ca provocări actuale pentru morala creștină. Rezumat la teza de doctorat. Cluj-Napoca, 2022. 40 p.
8. Richardson J., Milovidov El., Schmalzried M. Manual de educație (alfabetizare) în domeniul Internetului. Ed. Consiliului Europei, 2020. 176 p.
9. Sîrghi, A. Utilizarea TIC în procesul de predare-învățare a limbii străine în contextul Educației 4.0. În: Integrare prin Cercetare şi Inovare". Materialele conf. ştiinţifice naţionale cu participare internaţională. Chișinău: CEP USM, 2019. p. 116
10. Sri Jothi P., Neelamalar, M., Shakthi Prasad, R., Journal of Media and Communication Studies, Vol. 3(7), 2011.
11. Șova T. Filmul educativ – instrument media de eficientizare a invăţării perceptiv-vizuale. http://dspace.usarb.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/5057/
12. Ștefănescu L. Comunicarea în spațiul virtual. Autoreferat la teza de doctor. Universitatea din București. 2011 28p.
13. https://www.stepbystep.ro/2020/05/Instrumente-digitale-in-invatamantul-prescolar_pentru-cadre-didactice.pdf
14. https://www.telework.ro/ro/invatarea-digitala-principii-multimedia/